

WSPÓLNOTOWE ZASADY DOTYCZĄCE POMOCY PAŃSTWA - VADEMECUM

Uwaga:

Załączone arkusze informacyjne zawierają zwięzłe, czasem uproszczone zestawienie przepisów z zakresu pomocy państwa mających zastosowanie do obszarów, które są najbardziej istotne z punktu widzenia działań współfinansowanych z funduszy strukturalnych. Informacje skrótowe zamieszczone w arkuszach nie mogą stanowić podstawy do wywodzenia z nich jakichkolwiek praw. Bardziej miarodajnym dla czytelnika źródłem informacji o zasadach mających zastosowanie w każdej dziedzinie są odpowiednie pełne wersje aktów prawnych, których dokładne numery referencyjne podano w każdym z arkuszy informacyjnych.

Niniejsza wersja Vademecum została uaktualniona w dniu 17.07.2008 r.

1. WSTĘP

W czerwcu 2005 r. Komisja Europejska rozpoczęła kompleksową reformę zasad i procedur udzielania i oceny pomocy państwa określaną mianem „Planu działań w zakresie pomocy państwa”¹ (dalej zwanego „planem”). Komisja zapowiedziała, że jej celem będzie w szczególności takie dostosowanie zasad pomocy państwa określonych w Traktacie, by bardziej zachęcały one państwa członkowskie do współuczestniczenia w realizacji strategii lizbońskiej poprzez ukierunkowywanie pomocy na zwiększanie konkurencyjności przemysłu europejskiego i tworzenie trwałych miejsc pracy (np. pomoc na badania i rozwój, innowacje oraz kapitał podwyższonego ryzyka dla małych firm), zapewnienie spójności społecznej i regionalnej oraz poprawę usług publicznych. Od czasu przyjęcia planu przyjęto kilka nowych regulacji (takich jak nowe wytyczne w sprawie pomocy regionalnej), natomiast inne są w trakcie przeglądu. Proces ten powinien w dużej mierze zostać zakończony do 2009 r.

Komisja zachęca państwa członkowskie oraz poszczególne regiony do traktowania w sposób priorytetowy działań mających na celu zwiększenie konkurencyjności gospodarki regionalnej. Środki, w ramach których pomoc państwa udzielana jest poszczególnym przedsiębiorstwom, pełnią oczywiście w tym względzie istotną rolę. Jednak środki takie zakłócają jednocześnie konkurencję, ponieważ dyskryminują przedsiębiorstwa nieotrzymujące pomocy w stosunku do przedsiębiorstw, które ją otrzymują. Środki te jako takie mogą stanowić zagrożenie dla funkcjonowania rynku wewnętrznego.

Autorzy Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (dalej zwanego „Traktatem”) przewidzieli to zagrożenie. Nie wprowadzili mimo to całkowitego zakazu udzielania pomocy państwa. Stworzono natomiast system oparty na zasadzie, że pomoc państwa jest niezgodna ze wspólnym rynkiem, który jednocześnie dopuszcza udzielenie takiej pomocy w wyjątkowych okolicznościach.

Podstawowe zasady systemu zostały określone w art. 87-88 Traktatu. Z biegiem czasu zasady te zostały wzbogacone o prawo wtórne oraz orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości.

Niniejsze Vademecum ma stanowić zwięzły przegląd podstawowych zasad dotyczących pomocy państwa obowiązujących w Unii Europejskiej. W związku z tym zawarty w nim opis tych zasad nie jest wyczerpujący. Szczególną uwagę poświęcono natomiast kwestiom, które są najistotniejsze dla osób zaangażowanych w programy realizowane w ramach funduszy strukturalnych.

W Vademecum omówiono następujące zagadnienia:

- rodzaje środków podlegających zasadom pomocy państwa stosowanym w UE;
- środki pomocy państwa, które są dopuszczalne na mocy prawodawstwa europejskiego;
- procedury zgłaszania pomocy państwa oraz jej zatwierdzania;
- pomoc państwa w programach realizowanych w ramach funduszy strukturalnych;
- Vademecum zawiera także arkusze informacyjne dotyczące kwestii z zakresu pomocy państwa, które są najistotniejsze z punktu widzenia funduszy strukturalnych.

¹ SEC (2005) 795- COM (2005) 107 wersja ostateczna.

2. ŚRODKI PODLEGAJĄCE ZASADOM POMOCY PAŃSTWA

Fundamentem polityki UE w zakresie pomocy państwa jest zapis zawarty w art. 87 ust. 1 Traktatu. Stanowi on, że pomoc państwa jest, zasadniczo, niezgodna ze wspólnym rynkiem. Na mocy art. 88 Traktatu zadanie kontrolowania pomocy państwa spoczywa na Komisji. Artykuł ten nakłada też na państwa członkowskie obowiązek uprzedniego informowania Komisji o wszelkich planach przyznania pomocy („obowiązek zgłoszenia pomocy”).

Traktat nie sugeruje natomiast, że Komisja powinna starać się nadzorować i kontrolować wszelkie środki, które mogłyby mieć wpływ na przedsiębiorstwa.

Zasady pomocy państwa mają zastosowanie wyłącznie do środków spełniających wszystkie kryteria wymienione w art. 87 ust. 1 Traktatu, a ponadto w szczególności:

a) Przekazanie zasobów państwowych:

Zasady pomocy państwa obejmują wyłącznie środki, z zastosowaniem których wiąże się przekazanie zasobów państwowych (przez władze krajowe, regionalne lub lokalne, banki publiczne, fundacje itp.).

Ponadto, pomoc nie musi być koniecznie udzielona przez same państwo. Może być również udzielona przez prywatny lub publiczny organ pośredni wyznaczony przez państwo. Może to mieć miejsce na przykład w sytuacji, gdy bankowi prywatnemu powierzone zostanie zadanie zarządzania programem pomocy dla MŚP finansowanym przez państwo.

Przekazy środków finansowych stanowiące pomoc państwa mogą mieć różne formy: nie tylko dotacje lub obniżki oprocentowania, lecz także gwarancje kredytowych, przyspieszonych odpisów amortyzacyjnych, zastrzyków kapitałowych itp.

b) Korzyść ekonomiczna:

Pomoc powinna stanowić korzyść ekonomiczną, której przedsiębiorstwo nie uzyskałoby w zwykłym toku działalności. A oto mniej oczywiste przykłady transakcji spełniających ten warunek:

- firma kupuje lub dzierżawi grunt będący własnością skarbu państwa po cenie niższej od ceny rynkowej;
- firma sprzedaje grunt skarbowi państwa po cenie wyższej niż cena rynkowa;
- firma korzysta z uprzywilejowanego dostępu do infrastruktury nie uiszczając za to stosownej opłaty;
- firma uzyskuje kapitał podwyższonego ryzyka od państwa na warunkach, które są bardziej korzystne niż warunki oferowane w sektorze prywatnym.

c) Selektowność:

Pomoc państwa musi być selektywna, a zatem musi wpływać na równowagę pomiędzy niektórymi przedsiębiorstwami i ich konkurentami. Selektowność to cecha odróżniająca pomoc państwa od tzw. „środków ogólnych” (czyli środków, które mają zastosowanie do wszystkich firm we wszystkich sektorach gospodarki w danym państwie członkowskim (jak np. w przypadku większości ogólnokrajowych środków fiskalnych)).

Za selektywny uważa się taki program, w przypadku którego władze zarządzające posiadają pewną swobodę decyzyjną. Kryterium selektowności spełnione jest również wówczas, gdy program ma zastosowanie tylko do części terytorium państwa członkowskiego (tak jest w przypadku wszelkich programów pomocy regionalnej i sektorowej).

d) Wpływ na konkurencję i wymianę handlową:

Pomoc musi mieć potencjalny wpływ na konkurencję i wymianę handlową między państwami członkowskimi. Wystarczy wykazać, że beneficjent prowadzi działalność gospodarczą i działa na rynku, na którym istnieje wymiana handlowa pomiędzy państwami członkowskimi. Forma działalności beneficjenta nie ma w tej kwestii żadnego znaczenia (nawet organizacja nienastawiona na osiąganie zysku może prowadzić działalność gospodarczą).

Komisja uważa, że niewielkie kwoty pomocy (pomoc zgodna z zasadą *de minimis*²) nie mają potencjalnego wpływu na konkurencję i wymianę handlową między państwami członkowskimi. W związku z tym Komisja jest zdania, że pomoc taka nie wchodzi w zakres art. 87 ust. 1 Traktatu.

Powyższy krótki opis kryteriów charakteryzujących pomoc państwa wskazuje, że zakres wspólnotowych zasad pomocy państwa jest szeroki (ale nie nieograniczony).

3. WYŁĄCZENIA SPOD ZAKAZU POMOCY PAŃSTWA

Zgodnie z art. 87 ust. 1 Traktatu środki pomocy spełniające kryteria przedstawione powyżej są, zasadniczo, niezgodne ze wspólnym rynkiem. Zasada niezgodności nie jest jednak równoznaczna z całkowitym zakazem. W art. 87 ust. 2 i art. 87 ust. 3 Traktatu wyszczególniono przypadki, w których pomoc państwa może zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem (są to tzw. „wyłączenia”). Istnienie tych wyłączeń uzasadnia także kontrolowanie przez Komisję planowanych środków pomocy państwa, co przewiduje art. 88 Traktatu. Artykuł ten stanowi, że państwo członkowskie zobowiązane jest poinformować Komisję o wszelkich planach przyznania pomocy przed przystąpieniem do ich realizacji. Uprawnia także Komisję do podejmowania decyzji o tym, czy proponowany środek pomocy kwalifikuje się do objęcia wyłączeniem lub decyzji „o zniesieniu lub zmianie tej pomocy przez dane Państwo”.

² Patrz załącznik: arkusz informacyjny dotyczący zasady *de minimis*.

W kontekście działań współfinansowanych z funduszy strukturalnych, art. 87 ust. 3 lit. a) oraz art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu określają najistotniejsze wyłączenia:

- artykuł 87 ust. 3 lit. a) obejmuje „pomoc przeznaczoną na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia”;
- artykuł 87 ust. 3 lit. c) odnosi się do „pomocy przeznaczonej na ułatwianie rozwoju niektórych działań gospodarczych lub niektórych regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem”.

Wykonując swoje uprawnienia Komisja wypracowała szczegółowe metody oceny zgłaszanych środków w zależności od wielkości firmy, jej lokalizacji, branży, w której firma działa, celu pomocy itp. By zagwarantować przejrzystość, przewidywalność i pewność prawną Komisja udostępniła publicznie kryteria, z których korzysta przy podejmowaniu decyzji o tym, czy zgłoszone środki pomocy kwalifikują się do objęcia wyłączeniem. Informacje o kryteriach przekazywane były w rozporządzeniach, komunikatach, zawiadomieniach, przepisach ramowych, wytycznych oraz pismach kierowanych do państw członkowskich³.

Rozróżnia się trzy główne kategorie pomocy udzielanej na mocy art. 87 ust. 3 lit. a) oraz art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu:

a) Pomoc regionalna:

Zarówno art. 87 ust. 3 lit. a), jak i art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu stanowią podstawę do uznania środków pomocy państwa ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów regionalnych za zgodną ze wspólnym rynkiem:

- Artykuł 87 ust. 3 lit. a) obejmuje „pomoc przeznaczoną na sprzyjanie rozwojowi gospodarczemu regionów, w których poziom życia jest nienormalnie niski lub regionów, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia”; Dlatego też status, o którym mowa w art. 87 ust. 3 lit. a), określany jest na podstawie kryterium UE (regiony NUTS II, w których produkt krajowy brutto (PKB) na mieszkańca mierzony parytetem siły nabywczej wynosi mniej niż 75 % średniej dla UE-25⁴). W okresie 2007-2010 regiony, w których PKB na mieszkańca mierzony parytetem siły nabywczej wynosi mniej niż 75 % średniej dla UE-15⁵, również kwalifikują się do objęcia wyłączeniem przewidzianym w art. 87 ust. 3 lit. a).

³ Wszelkie istotne rozporządzenia, komunikaty, zawiadomienia, przepisy ramowe i wytyczne dostępne są na Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji:

http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/.

⁴ Dla zachowania spójności dla całego okresu 2007-2013 stosuje się dane dotyczące UE-25.

⁵ Co odpowiada 82,2 % średniego PKB na mieszkańca dla UE-25.

- Artykuł 87 ust. 3 lit. c) Traktatu obejmuje pomoc różnym innym (krajowym) regionom problemowym „pomoc przeznaczona na ułatwianie rozwoju [...] niektórych regionów gospodarczych”. Artykuł ten umożliwia państwom członkowskim udzielenie pomocy regionom w niekorzystnej sytuacji *w porównaniu ze średnią krajową*. Wykaz regionów kwalifikujących się do objęcia tym wyłączeniem ustala także Komisja, ale na wniosek państwa członkowskiego. Państwo członkowskie może stosować kryteria *krajowe* w uzasadnieniu swojego wniosku.

Kryteria stosowane do oceny pomocy regionalnej zostały zgromadzone w „Wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013”. Ich treść przedstawiono w dużym skrócie w arkuszu informacyjnym dotyczącym pomocy regionalnej zamieszczonym w aneksie.

b) Inne zasady horyzontalne:

Zasady odnoszące się do różnych branż, znane też jako zasady horyzontalne, wyrażają stanowisko Komisji w sprawie szczególnych kategorii pomocy ukierunkowanej na rozwiązywanie problemów występujących w określonej branży lub określonym regionie.

Do chwili obecnej Komisja przyjęła zasady ramowe, wytyczne lub rozporządzenia o wyłączeniach grupowych określające kryteria stosowane w odniesieniu do następujących kategorii pomocy:

- pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw;
- pomoc na badania, rozwój oraz innowacje;
- pomoc na ochronę środowiska;
- pomoc na zapewnienie kapitału podwyższonego ryzyka;
- pomoc na usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym
- pomoc w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw;
- pomoc w zakresie zatrudnienia, oraz
- pomoc szkoleniowa.

Przegląd tych rozporządzeń, przepisów ramowych i wytycznych dotyczących każdej z wyżej wymienionych kategorii znajduje się także w arkuszach informacyjnych w załączniku.

c) Zasady sektorowe:

Komisja przyjęła także zasady odnoszące się do określonych branż, określane mianem zasad sektorowych, które określają jej stanowisko w kwestii pomocy państwa w tych branżach. Najistotniejsze wśród nich w tym kontekście są:

- Sektory ogólne:

Z biegiem lat przyjmowano stopniowo specjalne zasady odnoszące się do pewnych sektorów, w których występowały problemy lub panowały warunki wymagające zastosowania określonych zasad. Obecnie są to takie sektory, jak: produkcja audiowizualna, działalność nadawcza, górnictwo, energetyka (koszty osierocone), usługi pocztowe oraz budownictwo okrętowe. Istnieją także szczegółowe ograniczenia dotyczące udzielania pomocy w hutnictwie żelaza i stali oraz branży włókien syntetycznych.

- Rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo i akwakultura:

Ogólne zasady pomocy państwa opisane w niniejszym Vademecum nie mają zastosowanie lub mają zastosowanie tylko w ograniczonym zakresie do sektorów związanych z produkcją i wprowadzaniem do obrotu produktów rolnictwa i rybołówstwa⁶. Zasady mające zastosowanie do tych sektorów określone są w Wytycznych Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007–2013⁷ oraz wspólnotowych Wytycznych dla celów analizy pomocy państwa dla rybołówstwa i akwakultury⁸.

Dalsze informacje na temat zasad mających zastosowanie do tych sektorów można uzyskać w działach zajmujących się pomocą państwa w Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa i Dyrekcji Generalnej ds. Rybołówstwa.

- Transport:

W sektorze transportu drogowego zastosowanie ma większość ogólnych zasad pomocy państwa (w tym rozporządzenie dotyczące zasady *de minimis*), choć istnieje kilka wyjątków (np. środki transportu zasadniczo nie kwalifikują się do objęcia pomocą, pomoc na nabycie pojazdów do transportu drogowego towarów jest wyłączona z zakresu rozporządzenia dotyczącego zasady *de minimis*, a w przypadku sektora transportu drogowego pułap pomocy *de minimis* jest obniżony do 100 000 EUR).

Sektorowe zasady pomocy państwa mają zastosowanie do innych sektorów transportu (transportu kolejowego, lotniczego, śródlądowego i morskiego). Informacje w sprawie zasad pomocy państwa w tych sektorach można uzyskać w dziale zajmującym się pomocą państwa w Dyrekcji Generalnej ds. Energii i Transportu⁹.

Dyrekcja Generalna ds. Energii i Transportu jest także właściwa w kwestii zastosowania zasad pomocy państwa w sektorze górnictwa węgla¹⁰.

⁶ Lista odpowiednich produktów znajduje się w Załączniku I do Traktatu WE (dostępnym pod adresem: <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/index.htm>).

⁷ Dziennik Urzędowy L 319 z 27.12.2006 r., str. 1.

⁸ Dziennik Urzędowy C 229 z 14.9.2004.

⁹ Dodatkowe informacje można znaleźć na stronie: http://ec.europa.eu/dgs/energy_transport/state_aid/transport_en.htm

¹⁰ W szczególności Dyrekcja Generalna ds. Energii i Transportu jest odpowiedzialna za zagadnienia dotyczące węgla kamiennego objętego zakresem rozporządzenia Rady (WE) nr 1407/2002 z dnia 23 czerwca 2002 r. w sprawie pomocy państwa dla przemysłu węglowego, tj. wysokiej-, średniej- i niskiej klasy węgla kategorii A i B, w rozumieniu międzynarodowej klasyfikacji ustanowionej przez Europejską Komisję Gospodarczą ONZ.

d) Szczególne formy pomocy:

W przypadku szczególnych środków pomocy, takich jak gwarancje, pomoc fiskalna lub zastrzyki kapitałowe, oraz przy obliczaniu udziału pomocy w stosowanym środku można korzystać ze wskazówek zawartych w licznych zawiadomieniach zamieszczonych na stronie internetowej Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji.

Streszczenie:

Z wyjątkiem wyżej wymienionych przypadków, w których kompetencje w zakresie pomocy państwa przysługują Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa, Dyrekcji Generalnej ds. Rybołówstwa oraz Dyrekcji Generalnej ds. Energii i Transportu, dyrekcją właściwą w zakresie pomocy we wszystkich innych sektorach jest Dyrekcja Generalna ds. Konkurencji.

Tabela 1 na następnej stronie zawiera przegląd głównych kategorii pomocy podlegających wytycznym, przepisom ramowym i rozporządzeniom w sprawie wyłączeń grupowych przyjętym dotychczas przez Komisję. Ponadto w przypadku każdej z kategorii wskazano, czy wyłączenie może zostać zastosowane na całym terytorium UE czy też jest ono ograniczone do regionów objętych pomocą. W ostatniej kolumnie tabeli podano numer arkusza informacyjnego (zob. załącznik) dotyczącego danej kategorii pomocy.

4. PROCEDURY ZGŁASZANIA I ZATWIERDZANIA POMOCY

Nadzór, jaki Wspólnota sprawuje nad pomocą państwa, jest oparty na systemie zatwierdzania pomocy „z góry”, czyli w trybie *ex ante*. W ramach tego systemu państwa członkowskie zobowiązane są informować Komisję o wszelkich planach przyznania lub zmiany pomocy („zgłoszenie *ex ante*”). Jednocześnie nie mogą wprowadzić w życie zgłoszonych środków pomocy do czasu zatwierdzenia ich przez Komisję („zasada zawieszenia”). Na mocy Traktatu Komisja jest uprawniona do stwierdzania, czy zgłoszony środek pomocy stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu, a jeżeli tak, to czy środek taki kwalifikuje się do objęcia wyłączeniem na mocy art. 87 ust. 2 lub 3 Traktatu. Państwa członkowskie nie mogą udzielać żadnej pomocy do czasu jej zgłoszenia i zatwierdzenia przez Komisję. Wszelka pomoc udzielona bez zgody Komisji jest automatycznie uznawana za pomoc niegodną z prawem. Zgodnie z obecnymi zasadami proceduralnymi Komisja ma obowiązek nakazać uzyskanie od beneficjentów zwrotu wszelkiej pomocy niezgodnej z prawem, która została uznana za sprzeczną ze wspólnym rynkiem. Ponadto sądy europejskie uznały, że w zakresie kompetencji sędziów sądów krajowych leży rozstrzygnięcie, czy w danym przypadku pomoc została zgłoszona zgodnie z obowiązującą procedurą, oraz nakazanie zwrotu pomocy w razie jej naruszenia.

W ostatnich latach Komisja rozpoczęła proces reformy i upraszczania procedur dotyczących pomocy państwa. W tym celu Rada przyjęła rozporządzenie (WE) nr 994/98 z dnia 7 maja 1998 r., które umożliwia Komisji przyjmowanie tzw. rozporządzeń o wyłączeniach grupowych w odniesieniu do pomocy państwa. W ramach takich rozporządzeń Komisja może uznać pewne kategorie pomocy państwa za zgodne z Traktatem przy spełnieniu określonych warunków, w związku z czym pomoc taka nie podlega obowiązkowi uprzedniego zgłoszenia i nie wymaga zgody Komisji. Komisja, jak dotąd, przyjęła pięć rozporządzeń o wyłączeniach grupowych. Trzy z nich wprowadzają wyłączenia w przypadku pomocy dla małych i średnich przedsiębiorstw, pomocy na rzecz zatrudnienia oraz pomocy na szkolenie (okres obowiązywania wszystkich tych rozporządzeń został przedłużony do 30 czerwca 2008 r.). W związku z tym państwa członkowskie mogą przyznawać pomoc spełniającą warunki określone w tych trzech rozporządzeniach bez konieczności uprzedniego jej zgłaszania i uzyskiwania zgody Komisji. Czwarte rozporządzenie o wyłączeniu grupowym dotyczy przejrzystych programów regionalnej pomocy inwestycyjnej oraz pewnych rodzajów pomocy *ad hoc*. Rozporządzenie to obowiązuje od 2007 r. do końca 2013 r. Natomiast rozporządzenie piąte systematyzuje reguły stosowania zasady *de minimis*. Rozporządzenie to wyraźnie stanowi, że pomoc na rzecz przedsiębiorstwa, której wartość w okresie trzech kolejnych lat podatkowych jest poniżej progu wynoszącego 200 000 EUR, i która spełnia określone warunki, nie stanowi pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu, ponieważ uznaje się, że nie ma ona wpływu na wymianę handlową i nie zakłóca konkurencji. Nie ma zatem obowiązku zgłaszania takiej pomocy.

Tabela 1: Główne kategorie pomocy horyzontalnej i regionalnej, które są dopuszczalne na mocy wytycznych, przepisów ramowych i rozporządzeń UE

Pomoc na:	Obszary objęte pomocą regionalną:		Inne obszary	Właściwy arkusz informacyjny (zob. załącznik)
	Obszary, których	Obszary, których		
Inwestycje początkowe (duże firmy)	tak	tak	nie	Pomoc regionalna
Inwestycje początkowe (MŚP)	tak	tak	tak	Pomoc regionalna + pomoc dla MŚP
Tworzenie miejsc pracy (duże firmy)	tak	tak	nie	Pomoc w zakresie zatrudnienia + pomoc regionalna
Tworzenie miejsc pracy (MŚP)	tak	tak	tak	Pomoc w zakresie zatrudnienia + pomoc regionalna + pomoc dla MŚP
Utrzymanie miejsc pracy	tak	nie	nie	Regionalna pomoc operacyjna
Wydatki na ochronę środowiska	tak	tak	tak	Pomoc na ochronę środowiska
Wydatki na badania, rozwój i innowacje	tak	tak	tak	Pomoc na badania, rozwój i innowacje
Pomoc operacyjna	tak	nie	nie	Pomoc regionalna
Pomoc w zakresie transportu(°)	tak°	tak°	nie	pomoc regionalna
Pomoc „miękka” (MŚP)	tak	tak	tak	Pomoc dla MŚP
Pomoc w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka	tak	tak	tak	Pomoc w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka
Usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym	tak	tak	tak	Usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym
Pomoc szkoleniowa	tak	tak	tak	Pomoc szkoleniowa
Pomoc w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych	tak	tak	tak	Pomoc w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych

° Pomoc na zrekompensowanie dodatkowych kosztów transportu ponoszonych przez przedsiębiorstwa zlokalizowane w regionach najbardziej oddalonych lub regionach o małej gęstości zaludnienia.

W związku z reformą konieczne jest rozróżnienie dwa typy środków pomocy:

- Środki pomocy wyłączone z obowiązku zgłoszenia

Środki pomocy indywidualnej lub programy pomocy spełniające wszystkie warunki określone w jednym z rozporządzeń o wyłączeniach grupowych przyjętych przez Komisję nie muszą być zgłaszane Komisji. W przypadku środka pomocy, który spełnia wszystkie warunki rozporządzeń o pomocy dla MŚP, pomocy szkoleniowej, pomocy w zakresie zatrudnienia oraz pomocy regionalnej, państwo członkowskie ma natomiast obowiązek przedłożyć Komisji skrócony opis środka w terminie 20 dni roboczych od jego wdrożenia. Jeżeli środek pomocy spełnia wszystkie warunki określone w rozporządzeniu w sprawie pomocy *de minimis* (zob. arkusz informacyjny 1), nie ma nawet obowiązku przedłożenia takiego skróconego opisu (choć państwa członkowskie są zobowiązane do monitorowania takiej pomocy zgodnie z rozporządzeniem).

- Środki pomocy podlegające obowiązkowi zgłoszenia

W dniu 22 marca 1999 r. Rada przyjęła rozporządzenie (WE) nr 659/1999 (z późniejszymi zmianami)¹¹, które określa zasady proceduralne, jakie powinny być przestrzegane w dziedzinie pomocy państwa. Następnie przyjęte zostało rozporządzenie Komisji (WE) nr 794/2004¹² w sprawie wykonania wspomnianego wyżej rozporządzenia. Poniżej w skrócie przedstawiono zasady mające zastosowanie w zwykłych przypadkach zgłoszeń pomocy:

- Zgłoszenie:

Obowiązek zgłoszenia planów zastosowania środka pomocy spoczywa na państwie członkowskim (jego władzach centralnych), które dokonuje tego za pośrednictwem stałego przedstawicielstwa. By przyspieszyć procedurę Komisja opracowała standardowe formularze zgłoszenia dla większości rodzajów pomocy. Państwom członkowskim udostępniono specjalne oprogramowanie („SANI”), co ma także przyspieszyć i ułatwić proces dokonywania zgłoszeń.

Drobne modyfikacje stosowanej pomocy podlegają uproszczonemu systemowi zgłoszeń i szybszej procedurze podejmowania decyzji. Taki uproszczony system jest dopuszczalny jednak tylko w przypadku, gdy Komisja była regularnie informowana o wdrażaniu zgłoszonych już środków pomocy.

- Wniosek o udzielenie dodatkowych informacji:

Jeżeli zgłoszenie jest niepełne, Komisja zwraca się o udzielenie dalszych informacji. Państwo członkowskie zobowiązane jest zazwyczaj do przekazania tych informacji w terminie 20 dni roboczych.

¹¹ Dziennik Urzędowy L 83 z 27.3.1999, str. 1

¹² Rozporządzenie Komisji (WE) nr 794/2004 z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE, Dz.U. L 140 z 30.4.2004, str. 1-134.

- Rozpatrzenie i decyzja:

Komisja ma obowiązek rozpatrzyć zgłoszenie proponowanej pomocy w terminie dwóch miesięcy. Bieg tego terminu rozpoczyna się od dnia, w którym Komisja otrzyma wszystkie informacje niezbędne do oceny danego przypadku, a zgłoszenie można uznać za pełne. Rozpatrywanie zgłoszenia kończy się zazwyczaj podjęciem decyzji o niewnoszeniu zastrzeżeń lub decyzji o wszczęciu postępowania zgodnie z art. 88 ust. 2:

Jeżeli Komisja podejmie decyzję o niewnoszeniu zastrzeżeń, zgłoszony środek pomocy może zostać wdrożony.

Komisja wszczyna postępowania zgodnie z art. 88 ust. 2, jeżeli ma wątpliwości co do tego, czy zgłoszony środek pomocy jest zgodny ze wspólnym rynkiem. W takich przypadkach Komisja wszczyna formalne postępowanie wyjaśniające. Publikuje opis środka pomocy w Dzienniku Urzędowym i na swojej stronie internetowej i zaprasza zainteresowane państwa członkowskie i strony do zgłaszania uwag. Na koniec takiego postępowania Komisja podejmuje ostateczną decyzję. Może być ona pozytywna (środek pomocy może zostać wdrożony), negatywna (środek nie może zostać wdrożony) lub pozytywna z zastrzeżeniem określonych warunków (środek może być zastosowany przy spełnieniu pewnych warunków). Orientacyjny maksymalny czas przewidziany na takie postępowanie wynosi 18 miesięcy.

Wszystkie decyzje podlegają *kontroli Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości* na mocy art. 230 Traktatu WE. Sądy krajowe odgrywają także pewną rolę w kwestii wykonywania decyzji Komisji o zwrocie pomocy.

5. POMOC PAŃSTWA W PROGRAMACH FINANSOWANYCH Z FUNDUSZY STRUKTURALNYCH

Programy operacyjne w ramach funduszy strukturalnych na lata 2007-2013 będą zawierać standardową klauzulę mówiącą o tym, że „wszelka pomoc publiczna w ramach programu winna być zgodna z proceduralnymi i materialnymi zasadami pomocy państwa mającymi zastosowanie w czasie udzielania pomocy publicznej”. Instytucje zarządzające mają obowiązek zadbać o to, by warunek ten został spełniony.

ZAŁĄCZNIK – ARKUSZE NA TEMAT POMOCY PAŃSTWA

W załączniku znajduje się 11 arkuszy dotyczących poszczególnych dziedzin pomocy państwa, które mogą być istotne z punktu widzenia funduszy strukturalnych.

Każdy z arkuszy zawiera przegląd głównych przepisów mających zastosowanie w poszczególnych dziedzinach. Podano w nich także dokładne odsyłacze do stosownych rozporządzeń Komisji, wytycznych, przepisów ramowych, komunikatów lub zawiadomień. Pełne wersje aktów prawnych, o których mowa w arkuszach informacyjnych, są także dostępne na następującej stronie internetowej Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji: (http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/legislation.html).

Spis arkuszy informacyjnych:

Arkusz 1	Zasada <i>de minimis</i>
Arkusz 2	Pomoc regionalna
Arkusz 3	Pomoc dla MŚP
Arkusz 4	Pomoc na badania, rozwój i innowacje
Arkusz 5	Pomoc na działania w zakresie ochrony środowiska
Arkusz 6	Pomoc w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw
Arkusz 7	Pomoc w zakresie zatrudnienia
Arkusz 8	Pomoc szkoleniowa
Arkusz 9	Elementy pomocy państwa w sprzedaży gruntów i budynków przez władze publiczne
Arkusz 10	Środki pomocy w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka
Arkusz 11	Usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym

Uwaga:

Załączone arkusze informacyjne zawierają zwięzłe, czasem uproszczone zestawienie przepisów z zakresu pomocy państwa mających zastosowanie do obszarów, które są najbardziej istotne z punktu widzenia działań współfinansowanych z funduszy strukturalnych. Informacje skrótowe zamieszczone w arkuszach nie mogą stanowić podstawy do wywodzenia z nich jakichkolwiek praw. Bardziej miarodajnym dla czytelnika źródłem informacji o zasadach mających zastosowanie w każdej dziedzinie są odpowiednie pełne wersje aktów prawnych, których dokładne numery referencyjne zostały podane w każdym z arkuszy informacyjnych.

Niniejsza wersja Vademecum została uaktualniona w dniu 17.07.2008 r.

ARKUSZ 1 ZASADA *DE MINIMIS*

Dokument referencyjny

Niniejszy arkusz zawiera zestawienie najważniejszych przepisów rozporządzenia Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do pomocy *de minimis* (Dz.U. L 379 z 28.12.2006, str. 5), (dalej zwanego w arkuszu „rozporządzeniem”).

Zakres

Rozporządzenie to obejmuje niewielkie kwoty pomocy państwa (pomoc *de minimis*), która nie stanowi pomocy państw w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu i w związku z tym nie podlega obowiązkowi zgłoszenia.

Pomoc *de minimis* nie ma zastosowania do przedsiębiorstw prowadzących działalność w sektorach rybołówstwa i akwakultury, sektorze węglowym oraz przedsiębiorstw zajmujących się produkcją pierwotną produktów rolnych wymienionych w załączniku I do Traktatu. Natomiast przy spełnieniu pewnych warunków dodatkowych pomoc ta ma zastosowanie do przedsiębiorstw prowadzących działalność w zakresie przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych. W sektorze transportowym pomoc *de minimis* nie może być przeznaczona na nabycie pojazdów do drogowego transportu towarów. Podmioty gospodarcze znajdujące się w trudnej sytuacji nie są objęte zakresem tego rozporządzenia.

Pojęcie

Zasada *de minimis* określa pułap kwoty pomocy, poniżej którego można uznać, że art. 87 ust. 1 Traktatu nie ma zastosowania, w związku z czym nie ma obowiązku uprzedniego zgłaszania Komisji takiej pomocy. Zasada ta opiera się na założeniu, że w zdecydowanej większości przypadków niewielkie kwoty pomocy nie mają wpływu na wymianę handlową i konkurencję pomiędzy państwami członkowskimi.

Kryteria

Z zasady *de minimis* można skorzystać wówczas, gdy pomoc spełnia następujące kryteria:

- Pułap pomocy objętej zasadą *de minimis* wynosi zasadniczo 200 000 EUR (ekwiwalent dotacji pieniężnej) w dowolnych trzech latach podatkowych. Stosowny okres trzech lat ma charakter ruchomy, co oznacza, że przy każdym udzieleniu nowej pomocy *de minimis*, konieczne jest ustalenie łącznej kwoty pomocy *de minimis* udzielonej w trzech kolejnych latach podatkowych (w tym także w ówczesnym bieżącym roku podatkowym).
- Pułap będzie miał zastosowanie do ogółu pomocy publicznej uznanej za pomoc *de minimis*. Pomoc nie wpłynie na możliwość uzyskania przez beneficjenta innej pomocy państwa w ramach programu zatwierdzonego przez Komisję, bez uszczerbku dla zasady kumulacji pomocy opisanej poniżej.
- Pułap ma zastosowanie do wszystkich rodzajów pomocy, bez względu na formę lub cel pomocy. Jedyną pomocą, w odniesieniu do której wyklucza się stosowanie zasady *de minimis*, jest pomoc eksportowa.

- Rozporządzenie ma zastosowanie wyłącznie do „przejrzystych” form pomocy. Oznacza to pomoc, w przypadku której możliwe jest dokładne wcześniejsze obliczenie ekwiwalentu dotacji brutto bez potrzeby przeprowadzania oceny ryzyka. Wiążą się z tym pewne ograniczenia w przypadku niektórych form pomocy, np. gwarancji. Rozporządzeniem mogą być objęte wyłącznie gwarancje na kwoty niższe niż 1,5 mln EUR¹³.

Kumulacja

Wspomniany pułap (200 000 EUR pomocy *de minimis* w okresie trzech lat podatkowych) stosuje się do łącznej kwoty pomocy *de minimis* udzielonej danemu przedsiębiorstwu. W sektorze transportu drogowego kwota ta została obniżona do 100 000 EUR.

Udzielając pomocy *de minimis* poszczególnym przedsiębiorstwom, państwo członkowskie winno sprawdzić, czy wskutek udzielenia nowej pomocy łączna kwota pomocy *de minimis* otrzymanej przez dane przedsiębiorstwo w stosownym okresie trzech lat nie przekroczy pułapu 200 000 EUR (lub odpowiednio 100 000 EUR).

Państwo członkowskie ma obowiązek ustanowić instrumenty niezbędne do zapewnienia skutecznej kontroli w odniesieniu do pułapu kumulacji pomocy *de minimis*. Można tego dokonać na dwa sposoby:

- Państwo członkowskie może utworzyć centralny rejestr pomocy *de minimis* zawierający pełne informacje o wszystkich przypadkach udzielenia pomocy *de minimis* przez dowolny organ tego państwa członkowskiego.
- Ewentualnie państwo członkowskie może wyraźnie poinformować dane przedsiębiorstwo o tym, że udzielana mu pomoc jest pomocą *de minimis* i uzyskać od niego pełne informacje na temat innej pomocy *de minimis* otrzymanej przez to przedsiębiorstwo w dwóch poprzednich latach podatkowych oraz w bieżącym roku podatkowym. Państwo członkowskie pozostaje w każdych warunkach odpowiedzialne za zapewnienie przestrzegania pułapu kumulacji.

¹³ Bez uszczerbku dla możliwości zgłaszania przez państwa członkowskie metodologii, co przewiduje art. 2 ust. 4 lit. d) rozporządzenia.

ARKUSZ 2 POMOC REGIONALNA

Dokumenty referencyjne

Niniejszy arkusz zawiera zestawienie najważniejszych przepisów:

- Wytycznych w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007-2013 (Dz.U. C 54 z dnia 4.3.2006, str. 13) (dalej zwanych „wytycznymi”),
- rozporządzenia Komisji (WE) nr 1628/2006 z dnia 24 października 2006 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu do krajowej regionalnej pomocy inwestycyjnej (Dz.U. L 302 z 1.11.2006, str. 5), (dalej zwanego w arkuszu „rozporządzeniem”).

Cel

Wspieranie rozwoju regionów mniej uprzywilejowanych:

- głównie poprzez wspieranie inwestycji początkowych (objętych zarówno zakresem rozporządzenia, jak i wytycznych) lub
- w wyjątkowych przypadkach poprzez przyznanie pomocy operacyjnej (objętej tylko zakresem wytycznych).

Zakres

Wytyczne obejmują pomoc inwestycyjną i operacyjną na rzecz zakładów znajdujących się w regionach kwalifikujących się do objęcia pomocą regionalną (patrz niżej).

Wytyczne nie mają zastosowania do produkcji podstawowej produktów rolnych, produkcji, przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rybołówstwa wymienionych w załączniku I do Traktatu ani do górnictwa węgla. Specjalne zasady mają zastosowanie do:

- transportu i budownictwa okrętowego,
- żadna pomoc regionalna nie jest dozwolona w hutnictwie żelaza i stali oraz branży włókien syntetycznych;
- duże projekty inwestycyjne (zob. „pojęcia”);

Pojęcia

Można wyróżnić dwie kategorie regionów kwalifikujących się do objęcia pomocą:

- *Regiony, których dotyczy art. 87 ust. 3 lit. a):* są to regiony, w których poziom życia jest nienormalnie niski lub regiony, w których istnieje poważny stan niedostatecznego zatrudnienia (regiony NUTS II, w których produkt krajowy brutto (PKB) na mieszkańca jest niższy od 75 % średniej UE).
- *Obszary, których dotyczy art. 87 ust. 3 lit. c):* są to obszary problemowe określone na podstawie (krajowych) wskaźników zaproponowanych przez państwa członkowskie, z zastrzeżeniem maksymalnej liczby ludności objętej pomocą oraz pewnych warunków minimalnych w celu zapobieżenia nadużyciom.

Inwestycja początkowa: inwestycję w aktywa materialne oraz w aktywa niematerialne i prawne związane z tworzeniem nowego zakładu, rozbudową istniejącego zakładu, dywersyfikacją produkcji zakładu poprzez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów lub zasadniczą zmianą dotyczącą procesu produkcyjnego istniejącego zakładu;

Pomoc operacyjna: Pomoc ukierunkowana na zmniejszenie bieżących wydatków firmy (np. koszty wynagrodzeń, koszty transportu, czynsz).

Duże projekty inwestycyjne to przedsięwzięcia związane z inwestycjami początkowymi, w przypadku których koszty kwalifikowane inwestycji wynoszą co najmniej 50 mln EUR (koszty kwalifikowane inwestycji zostały zdefiniowane poniżej).

Ekwiwalent dotacji brutto (EDB): Wartość nominalna udzielonej pomocy zdyskontowana do poziomu jej wartości w dniu przyznania pomocy.

Intensywność pomocy: EDB wyrażony jako procent całkowitych kosztów kwalifikowanych danego przedsięwzięcia.

POMOC NA INWESTYCJE POCZĄTKOWE:

Koszty kwalifikowane: Pomoc na inwestycje początkowe można obliczyć jako procent wartości inwestycji lub procent kosztów wynagrodzenia osób na miejscach pracy związanych z inwestycją początkową.

- *Inwestycja:* inwestycja materialna (grunt, budynki, maszyny i urządzenia) oraz ograniczona kwota inwestycji niematerialnej (wydatki związane z transferem technologii). Wydatki na środki transportu w sektorze transportu nie kwalifikują się do objęcia pomocą.
- *Koszty wynagrodzenia:* koszty wynagrodzenia brutto obliczone za okres dwóch lat pomnożone przez liczbę utworzonych miejsc pracy (liczba utworzonych miejsc pracy netto w danym przedsiębiorstwie).

Maksymalna intensywność pomocy

PKB w regionie jako % PKB w UE-25	Maksymalny poziom pomocy dla dużych przedsiębiorstw	Poziom pomocy w regionach najbardziej oddalonych:
> 75%	15% - 10%	40%
<75%	30%	50%
<60%	40%	60%
<45%	50%	nie dotyczy

Tak zwane regiony efektu statystycznego, w których PKB wynosi mniej niż 75 % średniej dla UE-15, ale więcej niż 75 % średniego PKB na jednego mieszkańca dla UE-25 (3,6 % ludności UE-25), skorzystają ze statusu przejściowego i będą kwalifikować się do najniższych poziomów pomocy na podstawie art. 87 ust. 3 lit. a) Traktatu, przy poziomie pomocy wynoszącym 30 % dla dużych przedsiębiorstw. Przegląd sytuacji w tych regionach zostanie dokonany w 2010 r. Jeżeli nastąpi pogorszenie sytuacji, regiony te będą nadal korzystać z art. 87 ust. 3 lit. a) Traktatu. W przeciwnym razie, od 1 stycznia 2011 r. regiony te będą się kwalifikować do objęcia pomocą na podstawie art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu, a więc na poziomie 20 %.

Obszary kwalifikujące się do objęcia pomocą zostały określone w mapach pomocy regionalnej poszczególnych państw członkowskich opublikowanych na stronach Dyrekcji Generalnej ds. Konkurencji.

Regiony odczuwające największe zmniejszenie intensywności pomocy będą mogły korzystać z rozwiązań przejściowych do 2010 r., a regiony, które przestaną kwalifikować się do objęcia pomocą na mocy nowych wytycznych, będą mogły z nich korzystać do 2008 r. Obszary te są również określone na mapach pomocy regionalnej.

W przypadku dużych inwestycji pułap intensywności pomocy regionalnej został obniżony w sposób następujący:

Dla części kosztów kwalifikowanych w przedziale od 50 do 100 mln EUR, intensywność pomocy jest obniżona do 50 % pułapu pomocy regionalnej.

Dla części kosztów kwalifikowanych powyżej 100 mln EUR intensywność pomocy jest obniżona do 34 % pułapu pomocy regionalnej.

Z wyjątkiem dużych przedsięwzięć inwestycyjnych poziomy intensywności pomocy mogą zostać zwiększone we wszystkich obszarach objętych pomocą o 20 % w przypadku pomocy dla małych przedsiębiorstw oraz o 10 % w przypadku pomocy dla średnich przedsiębiorstw. W przypadku dużych przedsięwzięć inwestycyjnych, których koszty kwalifikowane przekraczają 50 mln EUR, nie przewiduje się żadnych premii dla MŚP.

Kumulacja

Pułapy intensywności pomocy wyszczególnione w powyższej tabeli mają zastosowanie do całkowitej wartości pomocy:

w przypadku pomocy udzielonej w ramach kilku programów pomocy regionalnej;

■ bez względu na to, czy pomoc pochodzi ze źródeł lokalnych, regionalnych, krajowych bądź wspólnotowych.

Jeżeli wydatki kwalifikujące się do objęcia pomocą regionalną kwalifikują się także do objęcia pomocą na inne cele (np. badania, rozwój i innowacje), zostanie do nich zastosowany najbardziej korzystny pułap w ramach danych programów.

Wymogi dotyczące zgłaszania pomocy

Rozporządzenie wyłącza programy przejrzystej pomocy regionalnej, w przypadku których przestrzegane są zasady dotyczące kosztów kwalifikowanych i maksymalne poziomy intensywności pomocy określone w mapie pomocy regionalnej dla danego państwa członkowskiego zgłoszonej Komisji. Przejrzysta pomoc *ad hoc* udzielana poszczególnym przedsiębiorstwom jest także wyłączona z obowiązku zgłoszenia, o ile stanowi uzupełnienie pomocy udzielonej w ramach innych programów i udział pomocy *ad hoc* nie przekracza 50 % całkowitej kwoty pomocy.

Zasady dotyczące pomocy inwestycyjnej przewidziane w rozporządzeniu i wytycznych są w dużej mierze identyczne, więc zgłoszenie środka pomocy podlegającego wyłączeniu nie wiąże się z uzyskaniem żadnych korzyści.

Za pomoc przejrzystą uznaje się środki, w przypadku których można dokładnie obliczyć ekwiwalent dotacji brutto jako odsetek wydatków kwalifikowanych *ex ante* bez potrzeby przeprowadzania oceny ryzyka (np. dotacje, dotacje na spłatę odsetek, ograniczone pułapem środki fiskalne). Pożyczki ze środków publicznych uznaje się za przejrzyste, jeżeli są poręczone normalnym zabezpieczeniem i nie wiążą się z nadmiernym ryzykiem. Zasadniczo programów pomocy obejmujących gwarancje państwa lub pożyczki ze środków publicznych nie uznaje się za przejrzyste. Mogą one jednak zostać za takie uznane, jeżeli przed wdrożeniem programu metodologia użyta do obliczenia intensywności pomocy w postaci gwarancji państwa została zaakceptowana przez Komisję w następstwie zgłoszenia jej Komisji po przyjęciu rozporządzenia.

Obowiązek indywidualnego zgłaszania dużych przedsięwzięć inwestycyjnych istnieje wówczas, gdy pomoc przekracza maksymalną kwotę pomocy, jaką w danym regionie można przeznaczyć na inwestycję, której koszty kwalifikowane wynoszą 100 mln EUR.

POMOC OPERACYJNA

Przepisy ogólne

Pomoc operacyjna może zostać udzielona w regionach, których dotyczy art. 87 ust. 3 lit a), wyłącznie przy spełnieniu następujących warunków:

- pomoc jest uzasadniona z uwagi na jej wkład w rozwój regionalny;
- poziom pomocy jest proporcjonalny do ograniczeń, które dzięki niej mają zostać złagodzone;
- pomoc jest ograniczona w czasie i stopniowo obniżana.

Państwa członkowskie muszą wykazać istnienie ograniczeń i ich wagę.

Pomoc w zakresie transportu: Pomoc na zrekompensowanie dodatkowych kosztów transportu może być udzielona tylko w regionach najbardziej oddalonych i regionach o niskiej gęstości zaludnienia kwalifikujących się do objęcia pomocą regionalną.

Pomoc na zrekompensowanie efektu wyludnienia: Pomoc na zrekompensowanie efektu wyludnienia może zostać przyznana na stałe w najsłabiej zaludnionych regionach o gęstości zaludnienia wynoszącej 8 osób na kilometr kwadratowy.

Pomoc na złagodzenie ograniczeń charakteryzujących regiony najbardziej oddalone: Pomoc może zostać przyznana na stałe w celu zrekompensowania ograniczeń występujących w regionach najbardziej oddalonych (oddalenie, charakter wyspiarski, niewielkie rozmiary, trudna topografia i klimat oraz zależność gospodarcza od niewielkiej liczby produktów).

Pomoc dla nowo założonych małych przedsiębiorstw:

- do 3 mln EUR na przedsiębiorstwo w regionach, których dotyczy art. 87 ust. 3 lit. a), oraz do 2 mln EUR na przedsiębiorstwo w regionach, których dotyczy art. 87 ust. 3 lit. c);
- 5 % premii dla regionów, których dotyczy art. 87 ust. 3 lit. a), w których PKB na mieszkańca wynosi mniej niż 60 % średniej UE, regionów o małej gęstości zaludnienia oraz małych wysp;
- poziomy intensywności pomocy:

	Lata 1-3	Lata 4-5
Regiony, których dotyczy art. 87 ust. 3 lit. a)	35%	25%
Regiony, których dotyczy art. 87 ust. 3 lit. c)	25%	15%

ARKUSZ 3 POMOC DLA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Dokument referencyjny

Niniejszy arkusz zawiera zestawienie najważniejszych przepisów rozporządzenia Komisji (WE) nr 70/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw (z późniejszymi zmianami)¹⁴, (Dz.U. L 10 z 13.1.2001, str. 33), (dalej zwanego w arkuszu „rozporządzeniem”).

Zakres

Rozporządzenie obejmuje środki pomocy państwa na wsparcie inwestycji materialnych i niematerialnych oraz „pomocy miękkiej” na rzecz MŚP.

Zasady specjalne mają zastosowanie do górnictwa węgla, budownictwa okrętowego i produktów rybołówstwa.

Pojęcia

Definicja MŚP

- **Średnie przedsiębiorstwo** to takie, które spełnia następujące kryteria:
 - zatrudnia mniej niż 250 pracowników i
 - osiąga roczny obrót nieprzekraczający 50 milionów EUR lub wykazuje się sumą bilansową nieprzekraczającą 43 milionów EUR.
- **Małe przedsiębiorstwo** to takie, które spełnia następujące kryteria:
 - zatrudnia mniej niż 50 pracowników i
 - osiąga roczny obrót nieprzekraczający lub wykazuje się sumą bilansową nieprzekraczającą 10 milionów EUR.

Kryteria te muszą być stosowane w odniesieniu do całej spółki (wraz ze spółkami zależnymi znajdującymi się w innych państwach członkowskich oraz poza terenem UE). Rozporządzenie zawiera także definicje przedsiębiorstwa niezależnego, przedsiębiorstwa partnerskiego oraz przedsiębiorstwa związanego w celu ułatwienia oceny rzeczywistej pozycji gospodarczej danego MŚP.

¹⁴ Zakres tego rozporządzenia został rozszerzony rozporządzeniem Komisji nr 364/2004 z dnia 25 lutego 2004 zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 70/2001 i rozszerzające jego zakres w celu włączenia pomocy dla badań i rozwoju, Dz.U. L 63 z 28.2.2004, str. 22-29 oraz rozporządzeniem Komisji (WE) nr 1857/2006 z dnia 15 grudnia 2006 w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu w odniesieniu do pomocy państwa dla małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność związaną z wytwarzaniem produktów rolnych oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 70/2001, Dz.U. L 358 z 16.12.2006, str. 3—21.

Koszty kwalifikowane

Pomoc może zostać przyznana tylko w odniesieniu do następujących kategorii wydatków:

- Inwestycje w aktywa materialne (grunt, budynki, maszyny i urządzenia) oraz inwestycje w wartości niematerialne i prawne (wydatki związane z transferem technologii);
- Koszty usług świadczonych przez doradców zewnętrznych oraz koszty pierwszego uczestnictwa danego przedsiębiorstwa w określonych targach czy wystawie.

Maksymalna intensywność pomocy

	Regiony nieobjęte pomocą	Artykuł 87 ust. 3 lit. c)	Artykuł 87 ust. 3 lit. c)
Inwestycje <ul style="list-style-type: none">■ Małe przedsiębiorstwa■ Średnie przedsiębiorstwa	15.0% 7.5%	Pułap Pomocy regionalnej 150%	Pułap pomocy regionalnej 100%
Usługi świadczone przez doradców zewnętrznych oraz uczestnictwo w targach	50%	50%	50%

Zgłoszenie

Środki pomocy spełniające warunki określone w rozporządzeniu są zwolnione z wymogu zgłoszenia *ex ante*. Natomiast duże przedsięwzięcia spełniające następujące warunki progowe *nie są zwolnione* z wymogu zgłoszenia indywidualnego:

- całkowite koszty kwalifikowane całego przedsięwzięcia wynoszą co najmniej 25 000 000 EUR, a intensywność pomocy brutto wynosi co najmniej ½ stosownego pułapu intensywności pomocy; lub
- całkowita kwota brutto pomocy wynosi co najmniej 15 000 000 EUR.

Inne warunki

W ciągu 20 dni roboczych od wdrożenia programu pomocy objętego wyłączeniem lub udzielenia pomocy indywidualnej objętej wyłączeniem państwo członkowskie ma obowiązek przedłożyć Komisji skrócony opis środka pomocy.

ARKUSZ 4 POMOC NA BADANIA, ROZWÓJ I INNOWACJE

Dokument referencyjny

Niniejszy arkusz zawiera zestawienie najważniejszych przepisów „Wspólnotowych zasad ramowych dotyczących pomocy państwa na działalność badawczą, rozwojową i innowacyjną” (Dziennik Urzędowy C 323 z 30.12.2006, str. 1), (dalej zwanych w arkuszu „zasadami ramowymi”).

Zakres

Zasady ramowe dotyczą wszystkich środków, w ramach których przedsiębiorstwa otrzymują pomoc państwa na badania, rozwój i innowacje.

Wsparcie na badania, rozwój i innowacje, którego nie uznaje się za pomoc państwa:

- finansowanie ze środków publicznych działalności B+R+I o charakterze niegospodarczym przez organizacje badawcze;
- badania i rozwój zlecane przedsiębiorstwom przez organy publiczne na warunkach rynkowych (w ramach otwartych procedur przetargowych).

Sektory, których dotyczą zasady szczególne:

- transport kolejowy, drogowy i rzeczny
- rolnictwo i rybołówstwo: maksymalna intensywność pomocy wynosi 100 % we wszystkich przypadkach (z zastrzeżeniem określonych warunków).

Pojęcia

Badania podstawowe: prace eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów, bez nastawienia na żadne praktyczne zastosowania ani użytkowanie;

Badania przemysłowe: badania planowane lub badania krytyczne mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności, w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzenia znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów czy usług;

Eksperymentalne prace rozwojowe: nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i biznesu oraz innej stosownej wiedzy i umiejętności na potrzeby planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów czy usług (w tym pod pewnymi warunkami opracowywanie prototypów lub projektów pilotażowych, które mogą mieć zastosowanie komercyjne).

Środki pomocy

Na podstawie zasad ramowych za zgodne ze wspólnym rynkiem, na mocy art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu, uznać można następujące środki:

- pomoc na realizację projektów badawczo-rozwojowych;
- pomoc przeznaczoną na techniczne studia wykonalności;
- pomoc na pokrycie kosztów praw własności przemysłowej dla MŚP;
- pomoc dla młodych innowacyjnych przedsiębiorstw;
- pomoc przeznaczoną na innowacje w obrębie procesów i innowacje organizacyjne w sektorze usług;
- pomoc na usługi doradcze w zakresie innowacji i usługi wsparcia innowacji;
- pomoc na wypożyczenie wysoko wykwalifikowanego personelu i
- pomoc dla klastrów innowacyjnych.

Koszty kwalifikowalne

Koszty kwalifikowalne zależą od rodzaju proponowanego środka i zostały określone w stosownych sekcjach zasad ramowych. Dla przykładu następujące rodzaje kosztów można uznać za koszty kwalifikowalne w przypadku *pomocy na realizację projektów badawczo-rozwojowych* (tj. pierwszej kategorii pomocy podanej powyżej):

- koszty osobowe pracowników w zakresie, w jakim zatrudnieni są przy danym projekcie badawczym;
- koszty aparatury, sprzętu, gruntu i budynków w zakresie i przez okres, w jakim są one wykorzystywane na potrzeby projektu badawczego (w stosownych przypadkach podlegające amortyzacji);
- koszty badań wykonywanych na podstawie umowy, wiedzy technicznej i patentów zakupionych lub użytkowanych na podstawie licencji udzielonej przez źródła zewnętrzne po cenach rynkowych;
- koszty zewnętrznego doradztwa i usług równorzędnych wykorzystywanych wyłącznie na potrzeby projektu;
- dodatkowe koszty ogólne ponoszone bezpośrednio w wyniku projektu badawczego;
- pozostałe koszty operacyjne ponoszone bezpośrednio w wyniku realizowania działalności badawczej.

Intensywność pomocy

Podobnie jak w przypadku kosztów kwalifikowalnych intensywność pomocy zależy od konkretnego środka. Dla przykładu w poniższej tabeli przedstawiono różne poziomy intensywności pomocy w przypadku środka *pomoc na realizację projektów badawczo-rozwojowych*:

**TABELA ILUSTRUJĄCA INTENSYWNOŚĆ POMOCY W PRZYPADKU
POMOCY NA REALIZACJĘ PROJEKTÓW BADAWCZO-ROZWOJOWYCH**

	Małe przedsiębiorstw	Średnie przedsiębiorstw	Duże przedsiębiorstw
<i>Badania podstawowe</i>	100%	100%	100%
<i>Badania przemysłowe</i>	70%	60%	50%
<i>Badania przemysłowe - warunki:</i> - współpraca między przedsiębiorstwami dla dużych przedsiębiorstw: transgranicznie lub z przynajmniej jednym MŚP lub - współpraca przedsiębiorstwa z organizacją badawczą lub upowszechnianie wyników	80%	75%	65%
<i>Eksperymentalne prace rozwojowe</i>	45%	35%	25%
<i>Eksperymentalne prace rozwojowe - warunki:</i> - współpraca między przedsiębiorstwami dla dużych przedsiębiorstw: transgranicznie lub z przynajmniej jednym MŚP lub - współpraca przedsiębiorstwa z organizacją badawczą	60%	50%	40%

Warunki specjalne

W zasadach ramowych przewidziano trzy rodzaje oceny, dokonywanej w oparciu o test bilansujący pozytywne i negatywne skutki pomocy:

(i) *ocena standardowa* – jeżeli projekt spełnia warunki określone w rozdziale 5 zasad ramowych, uznaje się, że test bilansujący miałby wynik pozytywny. Kategoria ta obejmuje następujące środki (pod warunkiem, że pomoc przyznana została dopiero po przedstawieniu wniosku władzom krajowym):

- pomoc na realizację projektów i studiów wykonalności w przypadkach, gdy beneficjentem pomocy jest MŚP oraz gdy kwota pomocy wynosi poniżej 7,5 mln EUR na MŚP na projekt;
- pomoc na poczet kosztów praw własności przemysłowej dla MŚP;
- pomoc dla młodych innowacyjnych przedsiębiorstw;
- pomoc na innowacyjne usługi doradcze;
- pomoc na usługi wspierające innowacje i
- pomoc na wypożyczenie wysoko wykwalifikowanych pracowników.

(ii) *ocena standardowa oraz wykazanie efektu zachęty i konieczności pomocy* - zgodnie z rozdziałem 5 i 6 zasad ramowych: w przypadku zgłoszonej pomocy, której kwota **nie przekracza** wartości progowych uruchamiających ocenę szczegółową (opisaną poniżej) i która nie jest objętą żadną z kategorii podlegających standardowej ocenie, zgodnie z rozdziałem 5 (wspomnianym powyżej).

(iii) *ocena szczegółowa* – ze względu na wyższe ryzyko zakłócenia konkurencji Komisja przeprowadza szczegółową ocenę w przypadku środków, których kwota przekracza:

- > na potrzeby pomocy na realizację projektów i studiów wykonalności:
 - jeżeli na projekt składają się głównie badania podstawowe: 20 mln EUR;
 - jeżeli na projekt składają się głównie badania przemysłowe: 10 mln EUR;
 - w przypadku wszelkich innych projektów: 7,5 mln EUR;
- > na potrzeby innowacji w obrębie procesów i innowacji organizacyjnych w działalności usługowej: 5 milionów EUR.
- > dla klastrów innowacyjnych: 5 mln EUR.

W przypadku każdego programu pomocy należy przedstawić roczne sprawozdanie z realizacji.

ARKUSZ 5 POMOC NA DZIAŁANIA W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA

Dokument referencyjny

Niniejszy arkusz zawiera streszczenie najważniejszych przepisów „Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska” (Dziennik Urzędowy C 82 z 1.4.2008, s. 1), (dalej zwanych w arkuszu „wytycznymi”).

Zakres

Wytyczne obejmują pomoc na działania mające na celu naprawienie szkód lub zapobieżenie wyrządzeniu szkód naszemu fizycznemu otoczeniu lub zasobom naturalnym bądź zachęcanie do racjonalnego korzystania z tych zasobów. Kontrola pomocy państwa w tej dziedzinie ma zapewnić osiągnięcie dzięki wspieranym działaniom wyższego poziomu ochrony środowiska niż poziom, który zostałby osiągnięty bez pomocy, oraz przewagę pozytywnych skutków pomocy nad jej skutkami negatywnymi.

Zasadniczo wytyczne mają zastosowanie do wszystkich sektorów podlegających postanowieniom Traktatu WE, w tym sektorów, które podlegają szczególnym zasadom wspólnotowym w zakresie pomocy państwa (chyba że zasady te stanowią inaczej). Wytyczne nie mają zastosowania do:

- pomocy na prace badawczo-rozwojowe, projektowanie i produkcję ekologicznych produktów, jednakże pomoc inwestycyjna na nabycie aktywów w postaci innowacji ekologicznych (projekt) w celu ograniczenia zanieczyszczeń własnych podlega wytycznym;
- pomocy szkoleniowej w zakresie ochrony środowiska;
- sektora podstawowej produkcji rolnej, jeżeli środki podlegają już Wytycznym Wspólnoty w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym¹⁵;
- w sektorze rybołówstwa i akwakultury wytyczne stosuje się jedynie wtedy, gdy nie istnieją inne szczegółowe przepisy;
- kosztów osieroconych;
- ciepłownictwa komunalnego, chyba że inwestycje przyczyniają się do oszczędności energii;
- infrastruktury transportu powietrznego, drogowego, kolejowego, śródlądowego i morskiego;
- projektowania i produkcji ekologicznych produktów, maszyn lub środków transportu, które pozwalają na mniejsze zużycie zasobów naturalnych oraz prowadzą do poprawy bezpieczeństwa i higieny oraz
- wychwytywania i składowania dwutlenku węgla.

¹⁵ Wytyczne wspólnotowe w sprawie pomocy państwa w sektorze rolnym i leśnym na lata 2007–2013, Dz.U. C 319 z 27.12.2006 r.

Ocena

Wytyczne odzwierciedlają zasadę określoną w planie działania w zakresie pomocy państwa, która zakłada bardziej zaawansowane podejście gospodarcze do analizy pomocy państwa oraz wprowadzenie testu bilansującego. Wytyczne stanowią zatem zespół zasad, na podstawie których Komisja dokona oceny standardowej (w wyniku której pomoc państwa może zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, jeżeli spełnia mniej szczegółowe kryteria określone w sekcji 3 wytycznych) lub oceny szczegółowej (opisanej w sekcji 5 wytycznych), która wymaga bardziej szczegółowej analizy środków oraz wyników testu bilansującego. Zasadniczo w oparciu o wytyczne Komisja będzie analizować takie kwestie, jak: efekt zachęty, a także konieczność i proporcjonalność środków pomocy państwa w dziedzinie ochrony środowiska.

Środki pomocy

Pomoc na inwestycje dla przedsiębiorców spełniających wymogi surowsze niż normy wspólnotowe lub podnoszących poziom ochrony środowiska w przypadku braku norm wspólnotowych

- Koszty kwalifikowalne: są ściśle ograniczone do dodatkowych kosztów inwestycji, niezbędnych do osiągnięcia wyższego poziomu ochrony środowiska. Korzyści/koszty operacyjne uwzględnia się za okres pięciu lat. Wydatki na inwestycje w grunty, budynki, urządzenia i transfer technologii stanowią koszty kwalifikowalne. Pomoc nie może być przyznana na działania mające na celu spełnienie norm już przyjętych, lecz jeszcze nieobowiązujących.

Pomoc na inwestycje na zakup nowych środków transportu, spełniających wymogi surowsze niż normy wspólnotowe lub podwyższających poziom ochrony środowiska w przypadku braku norm wspólnotowych

- Koszty kwalifikowalne: są ściśle ograniczone do dodatkowych kosztów inwestycji, niezbędnych do osiągnięcia wyższego poziomu ochrony środowiska. Korzyści/koszty operacyjne uwzględnia się za okres pięciu lat. Pomoc na nabycie nowych środków transportu drogowego, kolejowego, śródlądowego i morskiego spełniających przyjęte, lecz jeszcze nieobowiązujące normy wspólnotowe jest dozwolona, jeżeli nowe normy nie będą stosowane z mocą wsteczną. Pomoc może także zostać przyznana na doposażenie eksploatowanych już środków transportu.

Pomoc inwestycyjna na wcześniejsze dostosowanie do przyszłych norm wspólnotowych

- Koszty kwalifikowalne: są ściśle ograniczone do dodatkowych kosztów niezbędnych do osiągnięcia wyższego poziomu ochrony środowiska. Korzyści/koszty operacyjne uwzględnia się za okres pięciu lat. Wydatki na inwestycje w grunty, budynki, urządzenia i transfer technologii stanowią koszty kwalifikowalne. Pomoc jest dozwolona, jeżeli dostosowanie ma miejsce przynajmniej rok przed wejściem w życie normy wspólnotowej.

Pomoc na oszczędzanie energii

Pomoc inwestycyjna

- Koszty kwalifikowalne: są ściśle ograniczone do dodatkowych kosztów bezpośrednio związanych z oszczędnością energii, a poziom oszczędności energii jest wyższy od wymaganego w normach wspólnotowych. Ponadto koszty i korzyści operacyjne pojawiające się w ciągu pierwszych trzech lat eksploatacji inwestycji w przypadku MŚP, pierwszych czterech lat w przypadku dużych przedsiębiorstw nieobjętych systemem handlu uprawnieniami do emisji CO₂ w UE lub pierwszych pięciu lat w przypadku dużych przedsiębiorstw objętych tym systemem są odpowiednio odliczane i doliczane. Wydatki na inwestycje w grunty, budynki, urządzenia i transfer technologii stanowią koszty kwalifikowalne.

Pomoc operacyjna

- Pomoc jest ograniczona do rekompensaty dodatkowych kosztów netto produkcji, uwzględniających korzyści wynikające z oszczędności energii. Przyznana pomoc inwestycyjna jest odliczana od kosztów produkcji. Pomoc jest ograniczona do pięciu lat.

Pomoc na odnawialne źródła energii

Pomoc inwestycyjna

- Koszty kwalifikowalne: są ściśle ograniczone do dodatkowych kosztów inwestycji ponoszonych przez beneficjenta w porównaniu z tradycyjną elektrownią lub z tradycyjnym systemem ogrzewania o takiej samej mocy. Koszty kwalifikowalne pomniejsza się o wszelkie korzyści i koszty operacyjne pojawiające się w ciągu pierwszych pięciu lat eksploatacji inwestycji. Wydatki na inwestycje w grunty, budynki, urządzenia i transfer technologii stanowią koszty kwalifikowalne.
- Pomoc na produkcję biopaliw jest dopuszczalna tylko w przypadku biopaliw proekologicznych.

Pomoc operacyjna

- ma na celu pokrycie różnicy między kosztami produkcji energii ze źródeł odnawialnych a ceną rynkową danego rodzaju energii.

Pomoc na kogenerację

Pomoc inwestycyjna

- Koszty kwalifikowalne: są ograniczone do dodatkowych kosztów inwestycji, niezbędnych do budowy zakładu kogeneracyjnego o wysokiej sprawności w porównaniu z inwestycją referencyjną. Koszty kwalifikowalne pomniejsza się o wszelkie korzyści i koszty operacyjne pojawiające się w ciągu pierwszych pięciu lat eksploatacji inwestycji. Wydatki na inwestycje w grunty, budynki, urządzenia i transfer technologii stanowią koszty kwalifikowalne.

Pomoc operacyjna

- Obowiązują takie same zasady, jak w przypadku energii ze źródeł odnawialnych. Instalacje kwalifikujące się do objęcia pomocą: przedsiębiorstwa zajmujące się dystrybucją energii elektrycznej i ciepła do odbiorców, w przypadku gdy koszty wytwarzania energii elektrycznej lub ciepła przekraczają ich cenę rynkową, do celów przemysłowego wykorzystania wyłącznie w przypadku, gdy można wykazać, że koszty produkcji jednej jednostki energii za pomocą danej technologii przekraczają cenę rynkową jednej jednostki energii wyprodukowanej w sposób tradycyjny.

Pomoc inwestycyjna na efektywne energetycznie ciepłownictwo komunalne

- Koszty kwalifikowalne: są ściśle ograniczone do dodatkowych kosztów inwestycji ponoszonych przez beneficjenta w porównaniu z tradycyjnym systemem ogrzewania o takiej samej mocy. Koszty kwalifikowalne pomniejsza się o wszelkie korzyści i koszty operacyjne pojawiające się w ciągu pierwszych pięciu lat eksploatacji inwestycji. Wydatki na inwestycje w grunty, budynki, urządzenia i transfer technologii stanowią koszty kwalifikowalne.

Pomoc na gospodarowanie odpadami

- Koszty kwalifikowalne: są ograniczone do dodatkowych kosztów inwestycji, niezbędnych do realizacji inwestycji prowadzącej do zagospodarowania odpadów i ponoszonych przez beneficjenta w porównaniu z inwestycją referencyjną. Koszty kwalifikowalne pomniejsza się o wszelkie korzyści i koszty operacyjne pojawiające się w ciągu pierwszych pięciu lat eksploatacji tej inwestycji.
- Pomoc obejmuje pod pewnymi warunkami ponowne wykorzystanie, recykling i odzysk; ma na celu ograniczenie zanieczyszczeń emitowanych przez innych przedsiębiorców; nie obejmuje zanieczyszczeń emitowanych przez beneficjenta pomocy.

Pomoc na rekultywację zanieczyszczonych terenów

- Jeżeli osoba odpowiedzialna za zanieczyszczenie nie jest zidentyfikowana lub nie może zostać zmuszona do poniesienia kosztów, pomoc może otrzymać osoba odpowiedzialna za prace związane z przywróceniem terenów do stanu poprzedniego. „Zanieczyszczający” to osoba odpowiedzialna za zanieczyszczenie na mocy prawa obowiązującego w każdym państwie członkowskim.
- Koszty kwalifikowalne stanowią równowartość kosztów prac rekultywacyjnych pomniejszonych o wzrost wartości gruntu.

Pomoc na relokację przedsiębiorstw

- Pomoc na relokację przedsiębiorstw może zostać przyznana tylko wówczas, jeżeli zmiana lokalizacji jest podyktowana względami ochrony środowiska i została nakazana decyzją administracyjną lub postanowieniem sądu lub ustalona między przedsiębiorcą i właściwym organem administracji publicznej. Ponadto przenoszone przedsiębiorstwo musi spełniać najsurowsze normy w zakresie ochrony środowiska obowiązujące w regionie nowej lokalizacji.

- Koszty kwalifikowalne powinny być ograniczone do kosztów przeniesienia netto. Komisja uwzględni korzyści (tj. dochód z tytułu sprzedaży lub wynajmu/dzierżawy opuszczonego zakładu, rekompensatę w przypadku wywłaszczenia) oraz koszty (związane z zakupem gruntu, budową lub zakupem nowego zakładu, kary umowne).

Pomoc dotycząca programów handlu uprawnieniami

- Pomoc może zostać uznana za zgodną ze wspólnym rynkiem, wyłącznie jeżeli programy zakładają osiągnięcie celów w zakresie ochrony środowiska wykraczających poza te, które mają być osiągnięte na podstawie norm wspólnotowych, jeżeli rozdział odbywa się w sposób przejrzysty i obiektywny, jeżeli całkowita kwota uprawnień lub zezwoleń poniżej wartości rynkowej na przedsiębiorcę nie przekracza jego przewidywanych potrzeb, jeżeli nie faworyzuje się nowych podmiotów i nie występują nadmierne bariery wejścia na rynek.
- Ocenie będzie podlegać konieczność i proporcjonalność pomocy państwa. Bez pomocy (np. przy wystawieniu na aukcję wszystkich uprawnień) program handlu uprawnieniami musi prowadzić do znacznego wzrostu kosztów produkcji, których nie można przerzucić na konsumentów bez istotnego ograniczenia sprzedaży i nie ma możliwości ograniczenia poziomów emisji, tak aby cena uprawnień była do zaakceptowania.
- Test konieczności i proporcjonalności nie został uwzględniony przy przydziale uprawnień w odniesieniu do okresu handlowego kończącego się dnia 31 grudnia 2012 r. w ramach systemu handlu uprawnieniami do emisji CO₂ w UE.

Pomoc w postaci ulg lub zwolnień podatkowych w odniesieniu do podatków na ochronę środowiska

- Pomoc taka jest dozwolona, jeżeli przyczynia się co najmniej pośrednio do poprawy poziomu ochrony środowiska, a zwolnienia lub ulgi podatkowe nie podważają ogólnego celu podatku.
- *Podatki objęte harmonizacją*: pomoc uważa się za zgodną przez 10 lat, jeżeli beneficjent odprowadza podatek w wysokości równej co najmniej minimum wspólnotowemu oraz jeżeli zwolnienie lub ulga są zgodne z odpowiednimi przepisami prawodawstwa wspólnotowego.
- *Podatki nieobjęte harmonizacją oraz podatki objęte harmonizacją, jeżeli odprowadzany podatek jest niższy od minimum wspólnotowego*: zwolnienie z podatku lub ulga podatkowa muszą być konieczne i proporcjonalne.
 - Konieczność pomocy: wybór beneficjenta odbywa się na podstawie obiektywnych i przejrzystych kryteriów, podatek na ochronę środowiska bez ulgi musi prowadzić do znacznego wzrostu kosztów produkcji, których nie można przerzucić na konsumentów bez istotnego ograniczenia sprzedaży.
 - Proporcjonalność pomocy: każdy podmiot płaci taką część stawki podatku krajowego, która odpowiada jego wynikowi w porównaniu z wynikami stosowania metody gwarantującej najlepszy wynik w EOG lub 20 % poziomu krajowego (chyba że uzasadniony jest niższy poziom ze względu na ograniczone zakłócenie konkurencji) lub też państwo członkowskie zawiera porozumienia dotyczące ochrony środowiska z przedsiębiorstwami będącymi odbiorcami pomocy.

Zasada obliczania kosztów dodatkowych inwestycji

Koszty dodatkowe inwestycji oblicza się dwuetapowo:

1. koszt inwestycji należy ustalić poprzez porównanie inwestycji ze scenariuszem alternatywnym bez udziału pomocy państwa; scenariusz alternatywny musi być wiarygodny i przynajmniej zakładać spełnienie obowiązujących norm wspólnotowych;
2. wszelkie korzyści operacyjne pojawiające się w ustalonym okresie (zazwyczaj pięciu lat) eksploatacji inwestycji są odliczane, a odpowiednie koszty operacyjne są doliczane.

Maksymalna wysokość pomocy

Poniższa tabela zawiera zestawienie maksymalnych poziomów intensywności pomocy wyrażonych jako procent kosztów kwalifikowalnych.

Rodzaj środka pomocy	Pomoc inwestycyjna	Pomoc operacyjna
(a) pomoc na inwestycje dla przedsiębiorców spełniających wymogi surowsze niż normy wspólnotowe lub podnoszących poziom ochrony środowiska w przypadku braku norm wspólnotowych oraz (b) pomoc na zakup nowych środków transportu, spełniających wymogi surowsze niż normy wspólnotowe lub podwyższających poziom ochrony środowiska w przypadku braku norm wspólnotowych	małe przedsiębiorstwa: 70 % średnie przedsiębiorstwa: 60 % duże przedsiębiorstwa: 50 % przetarg: 100 % Premia za ekoinnovazione: +10 %	

(c) pomoc inwestycyjna na wcześniejsze dostosowanie do przyszłych norm wspólnotowych	<p>3-letnie wyprzedzenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - małe przedsiębiorstwa: 25 % - średnie przedsiębiorstwa: 20 % - duże przedsiębiorstwa 15 % <p>Wyprzedzenie od 1 roku do 3 lat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - małe przedsiębiorstwa: 20 % - średnie przedsiębiorstwa: 15 % - duże przedsiębiorstwa 10 % 	
(d) pomoc na badania środowiska	<p>małe przedsiębiorstwa: 70 %</p> <p>średnie przedsiębiorstwa: 60 %</p> <p>duże przedsiębiorstwa: 50 %</p>	
(e) pomoc na oszczędzanie energii	<p>małe przedsiębiorstwa: 80 %</p> <p>średnie przedsiębiorstwa: 70 %</p> <p>duże przedsiębiorstwa: 60 %</p>	<p>- 100 % kosztów dodatkowych z liniowym zmniejszeniem do 0 w ciągu 5 lat LUB</p> <p>- 50 % kosztów dodatkowych przez okres 5 lat</p>
(f) pomoc na odnawialne źródła energii	<p>małe przedsiębiorstwa: 80 %</p> <p>średnie przedsiębiorstwa: 70 %</p> <p>duże przedsiębiorstwa: 60 %</p> <p>Przetarg: 100 %</p>	<p>rekompensata różnicy między kosztami produkcji a ceną rynkową LUB</p> <p>- 100 % kosztów dodatkowych z liniowym zmniejszeniem do 0 w ciągu 5 lat LUB</p> <p>- 50 % kosztów dodatkowych przez okres 5 lat</p>

(g) pomoc na kogenerację	małe przedsiębiorstwa: 80 % średnie przedsiębiorstwa: 70 % duże przedsiębiorstwa: 60 %	obowiązują zasady dotyczące źródeł odnawialnych
(h) pomoc na efektywne energetycznie ciepłownictwo komunalne	małe przedsiębiorstwa: 70 % średnie przedsiębiorstwa: 60 % duże przedsiębiorstwa:	
(i) pomoc na gospodarowanie odpadami	małe przedsiębiorstwa: 70 % średnie przedsiębiorstwa: 60 % duże przedsiębiorstwa: 50 %	
(j) pomoc na rekultywację zanieczyszczonych terenów	100 % kosztów kwalifikowalnych	
(k) pomoc na relokację przedsiębiorstw	małe przedsiębiorstwa: 70 % średnie przedsiębiorstwa: 60 % duże przedsiębiorstwa: 50 %	

ARKUSZ 6 POMOC W CELU RATOWANIA I RESTRUKTURYZACJI ZAGROŻONYCH PRZEDSIĘBIORSTW

Dokumenty referencyjne

Niniejszy arkusz zawiera zastawienie najważniejszych przepisów „Wytocznych wspólnotowych dotyczących pomocy państwa w celu ratowania i restrukturyzacji zagrożonych przedsiębiorstw” (Dziennik Urzędowy nr 244 z 1.10.2004, str. 2), (dalej zwanych w arkuszu „wytocznymi”).

Zakres

Wytoczne dotyczą pomocy na ratowanie i/lub restrukturyzację poszczególnych przedsiębiorstw znajdujących się w trudnej sytuacji.

Nie mają one zastosowania do górnictwa węgla i rud żelaza. Z pewnymi wyjątkami wytoczne stosuje się do sektora rybołówstwa i akwakultury. W przypadku restrukturyzacji sektora rolnictwa obowiązują szczególne zasady dodatkowe.

Pojęcia

Przedsiębiorstwo zagrożone to przedsiębiorstwo, które ani przy pomocy środków własnych, ani środków, które mogłoby uzyskać od właścicieli/akcjonariuszy/udziałowców lub wierzycieli, nie jest w stanie powstrzymać strat, które bez zewnętrznej interwencji władz publicznych prawie na pewno doprowadzą to przedsiębiorstwo do zniknięcia z rynku w perspektywie krótko- lub średnioterminowej.

Pomoc w celu ratowania przedsiębiorstw stanowi wsparcie czasowe i odwracalne. Powinna ona umożliwić zachowanie płynności finansowej zagrożonego przedsiębiorstwa na czas konieczny do opracowania planu restrukturyzacji lub likwidacji, i/lub czas potrzebny Komisji lub organom krajowym na podjęcie decyzji w sprawie takiego planu.

Pomoc na restrukturyzację opiera się na wykonalnym, spójnym i dalekosiężnym planie, którego celem jest przywrócenie długoterminowej rentowności przedsiębiorstwa.

Warunki

Pomoc w celu ratowania przedsiębiorstw musi spełniać następujące warunki:

- **przedsiębiorstwo musi kwalifikować się jako przedsiębiorstwo zagrożone;**
- pomoc musi stanowić zwrotne wsparcie płynności finansowej w formie gwarancji kredytowych lub pożyczek o normalnym komercyjnym oprocentowaniu (i co najmniej porównywalnym ze stawkami referencyjnymi przyjętymi przez Komisję);
- pomoc musi być ograniczona do kwoty potrzebnej do utrzymania działalności przedsiębiorstwa;
- pomoc musi obejmować jedynie czas konieczny (maksymalnie 6 miesięcy) do opracowania planu restrukturyzacji;
- pomoc musi być uzasadniona trudnościami społecznymi i nie może mieć skutków ubocznych wpływających na sytuację gospodarczą w innych państwach członkowskich;

- pomocy musi towarzyszyć zobowiązanie państwa członkowskiego, podjęte przy zgłaszaniu pomocy, do powiadomienia Komisji o planie restrukturyzacji lub likwidacji, lub przedstawienia dowodu, że pożyczka została zwrócona i/lub gwarancja zakończona, w terminie nie dłuższym niż sześć miesięcy po udzieleniu pomocy;
- pomoc powinna być przyznawana tylko jeden raz (zasada „pierwszy i ostatni raz”).

W wytycznych przewidziano uproszczoną procedurę stosowaną w przypadkach gdy pomoc oparta jest na dotychczasowych wynikach działalności przedsiębiorstwa, obliczonych zgodnie z wzorem zawartym w wytycznych i nie przekracza kwoty 10 mln EUR.

Pomocy na restrukturyzację można udzielić tylko pod warunkiem spełnienia następujących kryteriów:

- przedsiębiorstwo musi kwalifikować się jako przedsiębiorstwo zagrożone;
- Komisja otrzymała plan restrukturyzacji/ratowania, opracowany w celu przywrócenia rentowności w rozsądnym czasie;
- podjęto środki wyrównawcze w celu uniknięcia nadmiernego zakłócania konkurencji (np. stosowne obniżenie mocy produkcyjnych);
- pomoc ograniczona jest do minimum niezbędnego do realizacji środków restrukturyzacyjnych; beneficjenci muszą wnieść znaczący wkład własny, niezawierający elementu pomocy państwa;
- przedsiębiorstwo musi w pełni zrealizować plan restrukturyzacji i przestrzegać wszystkich dołączonych warunków;
- pomoc na restrukturyzację może być przyznana tylko jeden raz (zasada „pierwszy i ostatni raz”);
- konieczne jest prowadzenie ścisłych kontroli i składanie sprawozdań rocznych;
- MŚP i przedsiębiorstwa mające siedzibę w obszarach objętych pomocą: można zastosować większą elastyczność wobec kryteriów dotyczących ograniczenia zdolności produkcyjnych i wkładu własnego;
- Komisja popiera pomoc państwa udzielaną na pokrycie **społecznych kosztów** restrukturyzacji.

W przypadku dużych przedsiębiorstw konieczne jest indywidualne zgłaszanie każdego przypadku udzielenia pomocy w celu ratowania przedsiębiorstw i pomocy na restrukturyzację.

W przypadku MŚP pomocy w celu ratowania przedsiębiorstw i pomocy na restrukturyzację (do 10 mln EUR na przedsiębiorstwo) można udzielić na podstawie zgłoszonych i zatwierdzonych programów pomocy.

ARKUSZ 7 POMOC W ZAKRESIE ZATRUDNIENIA

Dokument referencyjny

Niniejszy arkusz zawiera zestawienie najważniejszych przepisów rozporządzenia Komisji (WE) nr 2204/2002 z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE w odniesieniu do pomocy państwa w zakresie zatrudnienia (Dz.U. L 337 z 13.12.2002, str. 3), (dalej zwanego w arkuszu „rozporządzeniem”).

Zakres

Rozporządzenie dotyczy tylko programów pomocy, które mają charakter selektywny (są ograniczone do określonych regionów lub obszarów) i w ramach których pomoc udzielana jest na następujące cele:

- tworzenie zatrudnienia;
- rekrutację osób znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji i osób niepełnosprawnych;
- pokrycie dodatkowych kosztów zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Rozporządzenie dotyczy wszystkich sektorów oprócz sektora wydobywania węgla, budownictwa okrętowego oraz transportu.

Pojęcia

Osoby znajdujące się w szczególnie niekorzystnej sytuacji: Młodzi ludzie w wieku poniżej 25 lat, w przypadku których minęły nie więcej niż dwa lata od momentu ukończenia przez nich edukacji w pełnym wymiarze; pracownicy migrujący, którzy przemieszczają się na terenie UE; członkowie grup mniejszościowych którzy wymagają rozwoju doświadczeń w zakresie języka, szkolenia zawodowego lub doświadczenia zawodowego; osoby które nie prowadziły życia zawodowego lub były nieobecne w instytucjach edukacyjnych przez przynajmniej dwa lata ze względów rodzinnych; osoby żyjące jako osoby samotnie wychowujące dzieci; osoby, które nie uzyskały wykształcenia średniego; osoby powyżej 50. roku życia, które nie mają pracy; osoby bezrobotne przez długi czas; osoby skazane w sprawie karnej, które odbyły karę pozbawienia wolności.

Osoby niepełnosprawne: upośledzone ze względu na poważne upośledzenie fizyczne, umysłowe lub psychologiczne.

Warunki

Warunki, które należy spełnić w przypadku pomocy na tworzenie zatrudnienia:

- zatrudnienie musi oznaczać wzrost netto liczby pracowników;
- stworzone zatrudnienie musi zostać utrzymane przez minimalny okres trzech lat (dwóch lat w przypadku MŚP);
- nowi pracownicy nigdy nie mieli pracy lub stracili poprzednią pracę;
- wyższe pułapy intensywności pomocy w regionach objętych pomocą stosuje się jedynie wówczas, gdy wkład beneficjenta w finansowanie nowego zatrudnienia wynosi przynajmniej 25 % i jeżeli zatrudnienie jest utrzymywane w regionie kwalifikującym się do objęcia pomocą;
- wniosek o udzielenie pomocy należy złożyć przed utworzeniem miejsc pracy.

Koszty kwalifikowalne

Pomoc na tworzenie zatrudnienia: koszty płac w okresie dwóch lat

Pomoc na zatrudnianie osób niepełnosprawnych/znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji: koszty płac przez jeden rok. Pomoc na pokrycie dodatkowych kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych: dodatkowe koszty bezpośrednio związane z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, w tym koszty adaptacji pomieszczeń, zatrudnienia pracowników spędzających czas wyłącznie na pomocy pracownikowi lub pracownikom niepełnosprawnym oraz koszty adaptacji lub nabycia urządzeń przeznaczonych do użytku przez osoby niepełnosprawne.

Maksymalna wysokość pomocy

	Poza obszarami objętymi pomocą	Regiony, których dotyczy art. 87	Regiony, których dotyczy art. 87
Pomoc na tworzenie miejsc pracy netto ■ Małe przedsiębiorstwa ■ Średnie przedsiębiorstwa	15,0 % EDB 7,5 % EDB	Pułap pomocy regionalnej + 10% EDB (maks. 30% EDN)	Pułap pomocy regionalnej + 15% EDB (maks. 75% EDN)
Pomoc na zatrudnianie osób znajdujących się w	50%		
Pomoc na zatrudnianie osób niepełnosprawnych	60%		
Pomoc na pokrycie dodatkowych kosztów	100%		

Zgłoszenie

Z wymogu zgłaszania nie są zwolnione:

- pomoc na rzecz pojedynczego przedsiębiorstwa przekraczająca 15 mln EUR w okresie trzech lat;
- pomoc indywidualna, która nie jest udzielana w ramach programu pomocy, podlega obowiązkowi zgłoszenia;
- programy pomocy ukierunkowane na określone sektory;
- pomoc na rzecz innych środków dotyczących zatrudnienia, która nie jest objęta żadną z kategorii podlegających zwolnieniu (np. pomoc na dzielenie stanowiska z inną osobą, pomoc na rzecz innego rodzaju pracowników znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji).

ARKUSZ 8 POMOC SZKOLENIOWA

Dokument referencyjny

Niniejszy arkusz zawiera zestawienie najważniejszych przepisów rozporządzenia Komisji (WE) nr 68/2001 z dnia 12 stycznia 2001 r. w sprawie zastosowania art. 87 i 88 Traktatu WE do pomocy szkoleniowej, z późniejszymi zmianami (Dz.U. L 10 z 13.1.2001, str. 20), (dalej zwanego w arkuszu „rozporządzeniem”).

Zakres

Rozporządzenie dotyczy wsparcia publicznego na szkolenia, z których korzysta jedno lub więcej przedsiębiorstw lub sektorów przemysłu pozwalającego na obniżenie kosztów, które przedsiębiorstwa lub sektory musiałyby zazwyczaj ponieść, gdyby chciały przeszkolić swoich pracowników w zakresie nowych umiejętności. Rozporządzenie ma zastosowanie do pomocy na szkolenia, zarówno zapewniane przez przedsiębiorstwa, jak i publiczne lub prywatne ośrodki szkoleniowe. Przykłady środków szkoleniowych, które nie stanowią pomocy państwa:

- kształcenie i szkolenie początkowe (w tym odbywanie praktyk czy systemy zwalniania dziennego);
- szkolenia dla bezrobotnych, w tym odbywanie szkoleń w przedsiębiorstwach. Rozporządzenie ma zastosowanie do wszystkich sektorów.

Pojęcia

Szkolenia specjalistyczne: szkolenia obejmujące doksztalcenie bezpośrednio i zasadniczo związane ze stanowiskiem zajmowanym przez pracownika obecnie lub w przyszłości w firmie, której udzielana jest pomoc, i zapewniające mu kwalifikacje, których nie będzie on mógł wykorzystać lub też będzie mógł wykorzystać w ograniczonym stopniu w innych firmach lub w innych obszarach działalności zawodowej.

Szkolenia ogólne: szkolenia obejmujące doksztalcenie, które nie jest związane lub nie jest związane zasadniczo ze stanowiskiem zajmowanym przez pracownika obecnie lub w przyszłości w firmie, której udzielana jest pomoc, lecz szkolenia, które zapewniają kwalifikacje, które w dużej mierze pracownik będzie mógł wykorzystać w innych firmach lub w innych obszarach działalności zawodowej, co znacznie zwiększy szanse jego zatrudnienia. Szkolenie uznaje się za „ogólne”, jeśli np.: jest organizowane wspólnie przez różne, niezależne przedsiębiorstwa lub gdy pracownicy różnych przedsiębiorstw mogą korzystać z tego szkolenia. Szkolenie uznaje się za „ogólne”, jeśli zostało uznane, poświadczane lub zatwierdzone przez władze publiczne lub organy, którym państwo członkowskie lub Wspólnota przyznały niezbędne kompetencje.

Koszty kwalifikowalne

- koszty kadry szkoleniowej;
- koszty podróży wykładowców i uczestników szkoleń;
- inne koszty bieżące (koszty materiałów, dostaw itp.);
- amortyzacja narzędzi i wyposażenia w zakresie, w jakim są wykorzystywane wyłącznie na potrzeby projektu szkoleniowego;
- koszty poradnictwa i doradztwa w zakresie, w jakim dotyczą projektu szkoleniowego;
- koszty osobowe po stronie uczestników szkolenia do wysokości całkowitych wyżej określonych kosztów kwalifikowalnych.

Maksymalna wysokość pomocy

Odsetek brutto	Szkolenie specjalistycz	Szkolenie ogólne
Standardowa stawka (duże firmy poza obszarami objętymi	25%	50%
Podwyższenie standardowej stawki:		
■ MŚP	+10%	+20%
■ regiony, których dotyczy art. 87 ust. 3 lit. a)	+10%	+10%
■ regiony, których dotyczy art. 87 ust. 3	+5%	+5%
■ Beneficjenci: kategorie pracowników znajdujących się w	+10%	+10%

Zgłoszenie

Środki pomocy spełniające warunki określone w rozporządzeniu są zwolnione z wymogu zgłoszenia *ex ante*. Natomiast duże projekty szkoleniowe (pomoc udzielana pojedynczemu przedsiębiorstwu, w kwocie przekraczającej 1 mln EUR) *nie są zwolnione* z wymogu zgłoszenia indywidualnego.

Inne warunki

W ciągu 20 dni roboczych od wdrożenia programu pomocy objętego wyłączeniem lub udzielenia pomocy indywidualnej objętej wyłączeniem państwo członkowskie ma obowiązek przedłożyć Komisji skrócony opis środka pomocy.

ARKUSZ 9 ELEMENTY POMOCY PAŃSTWA W SPRZEDAŻY GRUNTÓW I BUDYNKÓW PRZEZ WŁADZE PUBLICZNE

Dokumenty referencyjne

Niniejszy arkusz zawiera zestawienie najważniejszych przepisów „Komunikatu Komisji w sprawie elementów pomocy państwa w sprzedaży gruntów i budynków przez władze publiczne” (Dziennik Urzędowy C 209 z 10.7.1997, str. 3), (dalej zwanego w arkuszu „komunikatem”).

Cel

Celem komunikatu jest:

- określenie prostej procedury umożliwiającej państwom członkowskim przeprowadzanie sprzedaży gruntów i budynków w sposób automatycznie wykluczający występowanie pomocy państwa,
- określenie przypadków sprzedaży gruntów i budynków, które powinny zostać zgłoszone Komisji.

Zasada

Komisja zakłada, że sprzedaż gruntu lub budynków przez władze publiczne nie zawiera pomocy państwa w przypadku postępowania zgodnie z jedną z poniższych procedur:

- sprzedaż nastąpiła w drodze odpowiednio upublicznionego, otwartego i bezwarunkowego przetargu, w którym przyjmuje się najlepszą lub jedyną ofertę;
- sprzedaż nastąpiła po wartości rynkowej, ustalonej przez niezależnych rzeczoznawców.

Cena sprzedaży gruntu lub budynków powinna być **co najmniej** zgodna z ceną ustaloną w drodze wyceny przez niezależnego rzeczoznawcę.

Jeżeli po podjęciu należytych starań w celu sprzedaży gruntów i budynków według wartości ustalonej w drodze wyceny, okaże się, że ceny tej nie można uzyskać, za zgodną z warunkami rynkowymi można uznać rozbieżność do 5 % względem tej wartości.

Państwa członkowskie powinny zgłaszać Komisji, bez uszczerbku dla stosowania zasady *de minimis* (patrz arkusz nr 1) wszelkie transakcje sprzedaży, które nie zostały przeprowadzone zgodnie z jedną w powyższych procedur.

ARKUSZ 10 ŚRODKI POMOCY W CELU ZAPEWNIENIA KAPITAŁU PODWYŻSZONEGO RYZYKA

Dokumenty referencyjne

Niniejszy arkusz zawiera zastawienie najważniejszych przepisów „Wytycznych wspólnotowych w sprawie pomocy państwa na wspieranie inwestycji kapitału podwyższonego ryzyka w małych i średnich przedsiębiorstwach” (Dziennik Urzędowy C nr 194 z 18.8.2006, str. 2), (dalej zwanych w arkuszu „wytycznymi”).

Cel

Celem wytycznych jest określenie kryteriów, którymi kieruje się Komisja przy dokonywaniu oceny zgodności pomocy w postaci środków w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka z przepisami art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu.

Zakres

Wytyczne odnoszą się do programów kapitału podwyższonego ryzyka skierowanych tylko do MŚP. Środki przewidujące zapewnianie lub promowanie kapitału podwyższonego ryzyka i/lub finansowanie kapitałowe lub quasi-kapitałowe zapewniane przedsiębiorstwom w fazie rozruchu i ekspansji.

Środki w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka muszą wykluczać udzielanie pomocy przedsiębiorstwom zagrożonym oraz przedsiębiorstwom w sektorze budownictwa okrętowego, górnictwa węgla i hutnictwa żelaza i stali. Wytyczne nie mają zastosowania do działalności związanej z wywozem.

Komisja będzie przykładać szczególną uwagę do potrzeby zapobiegania stosowaniu niniejszych wytycznych w celu ominięcia przepisów ustanowionych w istniejących ramach, wytycznych i rozporządzeniach.

Obecność pomocy państwa

Przy dokonywaniu oceny środków w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka Komisja będzie analizować, czy pomoc państwa występuje na którymkolwiek z następujących poziomów:

- *Pomoc na rzecz inwestorów:* W przypadku, gdy dany środek pozwala inwestorom na uczestnictwo w funduszu kapitału podwyższonego ryzyka na warunkach korzystniejszych niż gdyby przedsięwzięli taką inwestycję bez korzystania z takiego środka, wówczas wspomniani inwestorzy mogą otrzymywać pomoc państwa. Podobna zasada obowiązuje, gdy inwestorzy prywatni uczestniczą w funduszu na korzystniejszych warunkach niż inwestorzy publiczni.
- *Pomoc na rzecz funduszu inwestycyjnego i/lub jego zarządcy:* Zasadniczo fundusz inwestycyjny jest jedynie narzędziem pośrednim służącym do transferu pomocy i sam w sobie nie jest beneficjentem pomocy. Jednak w niektórych przypadkach (np. środków fiskalnych lub innych środków łączących się z bezpośrednimi przelewami na rzecz mechanizmów lub funduszy inwestycyjnych mających charakter niezależnego przedsiębiorstwa) może wystąpić element pomocy, chyba że inwestycja dokonywana jest na warunkach, które byłyby możliwe do przyjęcia dla normalnego podmiotu gospodarczego w kontekście gospodarki rynkowej.

- *Pomoc na rzecz przedsiębiorstw będących inwestorami:* Przedsiębiorstwa nie zostaną uznane za beneficjentów pomocy, jeżeli inwestycja została dokonana na warunkach, które byłyby możliwe do przyjęcia dla inwestora prywatnego w kontekście gospodarki rynkowej przy braku jakiegokolwiek ingerencji ze strony państwa. W tym celu Komisja rozpatrzy, między innymi, czy takie decyzje inwestycyjne były podyktowane wyłącznie dążeniem do osiągnięcia zysku w oparciu o rozsądny plan operacyjny i realistyczną strategię wyjścia.

Kryteria oceny pomocy w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka

Komisja oceni zgodność z Traktatem środków pomocy w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka uwzględniając: efekt zachęty, konieczność pomocy, występowanie nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku i proporcjonalność pomocy.

W wytycznych określono szereg warunków, którymi kieruje się Komisja przy dokonywaniu oceny zgodności pomocy w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka z przepisami art. 87 ust. 3 lit. c) Traktatu. Środki spełniające te warunki zostaną uznane za spełniające kryteria efektu zachęty, konieczności i proporcjonalności pomocy, a ogólny bilans oceny środka pomocy uznany zostanie za dodatni. Te kryteria to:

- maksymalny poziom transz inwestycyjnych wynoszący 1,5 mln EUR na docelowe MŚP w każdym okresie 12 miesięcy;
- ograniczenie do finansowania w fazie załóżkowej, rozruchu i ekspansji lub fazie rozruchu w przypadku średnich przedsiębiorstw, których siedziba znajduje się poza obszarami objętymi pomocą;
- występowanie kapitałowych i quasi-kapitałowych instrumentów inwestycyjnych (co najmniej 70 % budżetu środka);
- obowiązkowy udział inwestorów prywatnych (co najmniej 50 % finansowania, lub 30 % w obszarach objętych pomocą);
- podejmowanie decyzji inwestycyjnych z myślą o osiągnięciu zysku;
- zarządzanie na zasadach rynkowych.

Środki w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka, które nie spełniają wszystkich powyższych warunków, poddawane są *bardziej szczegółowej ocenie zgodności z Traktatem*, w oparciu o test bilansujący, pod kątem oceny ukierunkowania pomocy na określone nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku, podwyższone ryzyko ewentualnego wypierania inwestorów prywatnych i zakłócenia konkurencji.

Przeprowadzając ocenę w ramach testu bilansującego Komisja uzna następujące cechy środka za elementy pozytywne:

- istnienie i udokumentowanie nieprawidłowości w funkcjonowaniu rynku;
- stosowność instrumentu;
- efekt zachęty oraz konieczność pomocy:
 - zarządzanie na zasadach rynkowych;
 - istnienie komitetu inwestycyjnego;
 - wartość środka/wielkość funduszu;
 - obecność „aniołów biznesu”;
- proporcjonalność (w tym otwarte zaproszenie dla zarządców, zaproszenie do składania ofert dla inwestorów).

Komisja dokona oceny powyższych pozytywnych elementów w kontekście następujących ewentualnych negatywnych skutków pomocy:

- ryzyka „wyparcia z rynku” prywatnych inwestycji;
- innych zakłóceń konkurencji, ponieważ nie można wykluczyć, że środki w celu zapewnienia kapitału podwyższonego ryzyka mogą wywołać skutek w postaci utrzymania na rynku nieefektywnych firm lub sektorów, albo sztucznego zawyżania ich wartości i tym samym zakłócania działania rynku kapitału podwyższonego ryzyka. Pomoc kierowana do konkretnych sektorów może także przyczyniać się do utrzymywania produkcji w sektorach niekonkurencyjnych, podczas gdy pomoc kierowana do konkretnych regionów może przyczyniać się do nieefektywnego rozkładu czynników produkcji między regionami.

ARKUSZ 11 USŁUGI ŚWIADCZONE W OGÓLNYM INTERESIE GOSPODARCZYM

Dokumenty referencyjne

Niniejszy arkusz zawiera zestawienie najważniejszych przepisów „Decyzji Komisji z dnia 28 listopada 2005 r. w sprawie stosowania art. 86 ust. 2 Traktatu WE do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym” (2005/842/WE) (Dziennik Urzędowy L 312 z 29.11.2005, str. 67-73), „Wspólnotowych ramach dotyczących pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych” (2005/C 297/04) (Dziennik Urzędowy C 297 z 29.11.2005, str. 4-7) oraz dyrektywy Komisji 2006/111/WE z dnia 16 listopada 2006 r. [w sprawie przejrzystości stosunków finansowych między państwami członkowskimi \(wersja skodyfikowana\)](#) (Dziennik Urzędowy L 318 z 17.11.2006, str. 17-25) (dalej zwane w arkuszu odpowiednio: „decyzją”, „ramami” i „dyrektywą w sprawie przejrzystości”).

Cel

Celem decyzji i ram jest zwiększenie pewności prawnej w zakresie finansowania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym. Obydwa dokumenty są zgodne z orzeczeniem Trybunału sprawiedliwości w sprawie Altmark i zostały stworzone w celu zapewnienia przedsiębiorstwom możliwości otrzymywania wsparcia publicznego na pokrycie wszystkich poniesionych kosztów działań, w tym zysku w rozsądnej wysokości, związanych ze świadczeniem określonych usług publicznych powierzonych im przez władze, przy jednoczesnym zapobieganiu nadwyżkom rekompensaty kosztów usług publicznych i subsydiom krzyżowym udzielanym działalności komercyjnej, które mogłyby zakłócić konkurencję.

Zakres

Z definicji decyzja i ramy mają zastosowanie tylko do przedsiębiorstw świadczących usługi w ogólnym interesie gospodarczym, określonych w Traktacie, prawodawstwie wtórnym i orzecznictwie. Mają one zastosowanie jedynie do przedsiębiorstw prowadzących działalność *gospodarczą*, ponieważ wsparcie finansowe przyznawane podmiotom nieprowadzącym działalności gospodarczej nie stanowi pomocy państwa.

Pojęcia

Usługi w ogólnym interesie gospodarczym oznaczają działalność gospodarczą określaną przez władze publiczne jako szczególnie istotną dla obywateli i która nie byłaby wykonywana (lub byłaby wykonywana na innych warunkach), jeżeli nie doszłoby do interwencji publicznej. Działalność ta musi mieć szczególne cechy w porównaniu z ogólnym interesem gospodarczym wykonywania innej działalności gospodarczej.

Kryteria Altmark oznaczają warunki ustanowione w przełomowym orzeczeniu Trybunału, zgodnie z którym rekompensaty za usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym nie powinno się uznawać za pomoc państwa. W skrócie:

- (i) działalność kwalifikuje się jako usługa świadczona w ogólnym interesie gospodarczym, a jej zadania i zobowiązania są jasno określone;
- (ii) wyznaczniki rekompensaty kosztów usługi publicznej są obiektywne i przejrzyste oraz ustanawiane z wyprzedzeniem;
- (iii) rekompensata nie przekracza kosztów netto świadczenia usługi oraz rozsądnego zysku (tj. nie dochodzi do nadmiernej rekompensaty) oraz
- (iv) wysokość rekompensaty określana jest za pomocą *procedury udzielania zamówień publicznych*, a w przypadku gdy nie przeprowadzono przetargu, przedsiębiorstwo, któremu powierzono wykonywanie usług w ogólnym interesie gospodarczym, otrzymuje rekompensatę określoną na podstawie analizy kosztów, jakie poniosłoby typowe, dobrze zarządzane przedsiębiorstwo.

Środki

1. Decyzja

W decyzji określono warunki, przy spełnieniu których rekompensata dla przedsiębiorstw za świadczenie usług w ogólnym interesie gospodarczym jest zgodna z zasadami pomocy państwa *nie podlega obowiązkowi uprzedniego zgłaszania* Komisji.

Warunki:

- jasno określona misja usługi publicznej;
- brak nadwyżki rekompensaty;
- kwota rekompensaty nie przekracza 30 mln EUR rocznie na przedsiębiorstwo oraz
- roczny obrót przedsiębiorstwa nie przekracza 100 mln EUR.
- brak ograniczeń kwoty rekompensaty dla:
 - szpitali;
 - mieszkalnictwa socjalnego;
 - połączeń lotniczych i morskich z wyspami;
 - lotnisk i portów, w których liczba pasażerów nie przekracza określonych wartości progowych.

2. Ramy

W **ramach** określono warunki, przy spełnieniu których rekompensata nieobjęta przepisami decyzji jest *zgodna* z zasadami pomocy państwa. Taka rekompensata podlega obowiązkowi zgłaszania Komisji ze względu na wyższe ryzyko zakłócenia konkurencji.

Zasady opracowano w celu zapobiegania *nadmiernej rekompensacie* (rekompensacie, która przekracza koszty netto usługi publicznej) oraz *subsydiom krzyżowym* (rekompensacie, która wykorzystywana jest na innych rynkach podlegających konkurencji), ponieważ okoliczności tych nie można uznać za zgodne z Traktatem.

3. Dyrektywa w sprawie przejrzystości

W **dyrektywie w sprawie przejrzystości** wyjaśniono, że przedsiębiorstwa otrzymujące rekompensaty i działające zarówno na rynku usług publicznych, jak i na innych rynkach muszą prowadzić odrębne księgi rachunkowe odnoszące się do poszczególnych rodzajów działalności danego przedsiębiorstwa, pozwalające ustalić, czy nie doszło do nadmiernej rekompensaty.